

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ
ΤΟΠΙΚΗ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ
ΜΑΘΗΣΗ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΓΚΟΝΟΥ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΣΙΣΜΑΝΙΔΟΥ

**Πρωτοβάθμια
Τοπική
Αυτοδιοίκηση
και
Δια Βίου Μάθηση**

Γεωργία Γκόνου
Πολιτικός Επιστήμων
Διευθύντρια Κατάρτισης και Απασχόλησης ΕΕΤΑΑ

Αναστασία Σισμανίδου
Νομικός

Περιεχόμενα

5 Πρόλογος

7 Εισαγωγή

11 Κεφάλαιο 1°

Κωδικοποίηση νομοθεσίας, αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων σε θέματα παιδείας και δια βίου μάθησης που αφορούν την Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση και την Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση

20 Κεφάλαιο 2°

Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης

25 Κεφάλαιο 3°

Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης

33 Κεφάλαιο 4°

Τοπική Αυτοδιοίκηση, Παιδεία και Δια Βίου Μάθηση, η επόμενη ημέρα

37 Παραρτήματα

Δημοτικά Κέντρα Δια Βίου Μάθησης

Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας Προγράμματος «Κέντρα Δια Βίου Μάθησης - Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας»

Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας Προγράμματος «Κέντρα Δια Βίου Μάθησης - Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας»

Στατιστικά Στοιχεία Προγράμματος «Κέντρα Δια Βίου Μάθησης - Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας»

53 Πηγές - Βιβλιογραφία - Ιστοσελίδες

Πρόλογος

Η παιδεία και η δια βίου μάθηση είναι από τις σημαντικότερες αρμοδιότητες που η Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει αναλάβει. Οι δράσεις που ο Δήμος αναπτύσσει στους τομείς αυτούς αφορούν τον άνθρωπο σε όλες τις φάσεις της ζωής του. Συνδέονται με τις πρωτοβουλίες και τα έργα που αναπτύσσει για την παροχή κοινωνικής και πολιτιστικής πολιτικής και για την τοπική ανάπτυξη. Στηρίζουν την κοινωνική συνεκτικότητα του Δήμου, με τη διαμόρφωση εκπαιδευτικών αντικειμένων που θα προσφέρουν στους δημότες ενημέρωση και γνώση και θα τους προτρέψουν να συμμετέχουν ενεργά στα κοινά.

Η παιδεία και η δια βίου μάθηση για ένα Δήμο είναι τα καλά συντηρημένα, με κατάλληλο εξοπλισμό και θέρμανση, σχολεία, είναι η αποτελεσματική, προς όφελος των παιδιών μας, συνεργασία με την εκπαιδευτική κοινότητα, είναι η ορθολογική κατανομή των πόρων για τη σωστή λειτουργία των σχολικών μονάδων και παράλληλα την παροχή δράσεων δια βίου μάθησης που θα καλύπτουν ανάγκες των δημοτών μας, που θα αναδεικνύουν πολιτιστικά δρώμενα της περιοχής και που θα καταδεικνύουν τους αναπτυξιακούς πόρους του Δήμου. Είναι δράσεις που θα στηρίζουν τη δημιουργική επικοινωνία ανάμεσα στους δημότες και θα αντιμετωπίζουν τον αποκλεισμό της τρίτης ηλικίας από την ενεργό ζωή. Είναι δράσεις που θα ευαισθητοποιούν την τοπική κοινότητα σε πρωτοβουλίες εθελοντισμού, προστασίας του περιβάλλοντος, αθλητισμού, και τόσες άλλες που ο κουρασμένος, από τα προβλήματα, άνθρωπος θέλει ένα έναυσμα για να τις κάνει μέρος της καθημερινότητάς του.

Το παρόν τεύχος έχει σκοπό να προσδιορίσει και να περιγράψει το σημαντικό ρόλο που έχει διαφυλάξει τόσο ο νομοθέτης όσο και οι τοπικές κοινωνίες, μέσω της εφαρμογής ποικίλων δράσεων, στην Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση στους τομείς της παιδείας και της δια βίου μάθησης.

Στόχος μας είναι να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για το χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και για τους λήπτες αποφάσεων σε κεντρικό επίπεδο, προκειμένου να την στηρίξουν με τους αναγκαίους ανθρώπινους, μεθοδολογικούς και οικονομικούς πόρους, ώστε να επιτελέσει τις σημαντικές αυτές αρμοδιότητες στους τομείς της παιδείας και της δια βίου μάθησης.

Γεώργιος Πατούλης
Πρόεδρος Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος
Δήμαρχος Αμαρουσίου

Εισαγωγή

Η δια βίου μάθηση περιλαμβάνει κάθε είδους μαθησιακή δραστηριότητα στη διάρκεια της ανθρώπινης ζωής, που αποσκοπεί στην απόκτηση ή στη βελτίωση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, χρήσιμες για τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, για την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και για την κοινωνική συνοχή, την κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη, την ενεργό συμμετοχή στα κοινά και την επαγγελματική ένταξη και εξέλιξη.

Η δια βίου μάθηση θεμελιώνεται στην προσχολική αγωγή και δεν σταματά με το πέρας της αρχικής εκπαίδευσης και την ενηλικίωση του ατόμου, αλλά είναι μια διαρκής και ενεργός διαδικασία που λαμβάνει χώρα σε όλες τις φάσεις της ζωής ενός ανθρώπου και συνοδεύει κάθε έκφανση της ζωής ενός ενεργού πολίτη. Μαθησιακές διαδικασίες συντελούνται τόσο στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, όσο και σε μια ποικιλία μη τυπικών και άτυπων μορφών μάθησης.

Κατά συνέπεια, η δια βίου μάθηση συμπεριλαμβάνει την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, την Επαγγελματική Εκπαίδευση, την Ανώτατη Εκπαίδευση, την Αρχική και τη Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση και τη Γενική Εκπαίδευση Ενηλίκων, καθώς και όλες τις μορφές άτυπης μάθησης, εκτός των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Οι αρχές και οι στόχοι που διέπουν τη δημόσια πολιτική δια βίου μάθησης είναι:

- Η δια βίου μάθηση είναι ανθρωποκεντρική, καθώς έχει ως αφετηρία τον άνθρωπο και τις ανάγκες του
- Η δια βίου μάθηση είναι ενεργός, συνεχής και όχι υποχρεωτική διαδικασία, καθώς είναι μια ανοιχτή και συνεχής ευκαιρία για προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική βελτίωση στη ζωή ενός ανθρώπου
- Η δια βίου μάθηση είναι καθολική, καθώς επιδιώκεται η συμμετοχή όλων σε όλη τη διάρκεια του βίου, και ολιστική, με δυνατότητα αναγνώρισης και πιστοποίησης μη τυπικών και άτυπων μορφών μάθησης
- Η δια βίου μάθηση υποστηρίζει την αναπτυξιακή πορεία της χώρας, καθώς αποσκοπεί στην επικαιροποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων και ικανοτήτων των εργαζομένων ενόψει των ραγδαία μεταβαλλόμενων συνθηκών εργασίας, με έγκαιρη διάγνωση των αναγκών της αγοράς εργασίας
- Η δια βίου μάθηση υποστηρίζει την κοινωνική ένταξη, καθώς μέσω αυτής επιδιώκεται η κοινωνική και επαγγελματική αναβάθμιση ευάλωτων ομάδων, παρέχοντας σε αυτές ένα επαρκές επίπεδο

δο γενικών και επαγγελματικών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, με στόχο την ενδυνάμωσή τους και την εξασφάλιση της κοινωνικής και επαγγελματικής τους ένταξης

■ Η δια βίου μάθηση στοχεύει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου, στην καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων, συμβατών με τις νέες συνθήκες, στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και γενικότερα στην ανάπτυξη της ιδιότητας του ενεργού και ενημερωμένου πολίτη.

Ο νομοθέτης επιφυλάσσει σημαντικό ρόλο για την Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση στους τομείς της Παιδείας και της Δια Βίου Μάθησης.

Στο *Τομέα της Παιδείας*, αρμοδιότητες των Δήμων είναι:

I. Η κατασκευή, διαχείριση και βελτίωση των υλικοτεχνικών υποδομών του εθνικού συστήματος της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Παιδείας και ιδιαίτερα η συντήρηση, η καθαριότητα και η φύλαξη των σχολικών κτιρίων¹. Ειδικότερα:

1. Παραχωρήθηκε στους ΟΤΑ η ακίνητη και κινητή περιουσία των σχολείων
2. Δημιουργήθηκαν οι Δημοτικές Επιτροπές Παιδείας, ως φορείς σχεδιασμού της εκπαίδευσης σε τοπικό επίπεδο και ως όργανα λαϊκής συμμετοχής
3. Συστάθηκαν οι Σχολικές Επιτροπές με τη μορφή των θυγατρικών νομικών προσώπων των ΟΤΑ και ανέλαβαν τις διοικητικές και οικονομικές λειτουργίες των σχολικών μονάδων
4. Μεταβιβάστηκε στους ΟΤΑ η αρμοδιότητα της επισκευής και συντήρησης των σχολικών κτιρίων και η κατανομή των πιστώσεων για την αντιμετώπιση των λειτουργικών δαπανών των σχολείων.
5. Δόθηκε στους Δήμους η υποχρέωση συγκρότησης επιτροπής καταλληλότητας, επιλογής και εκτίμησης της αξίας οικοπέδου για την ανέγερση διδακτηρίου, καθώς και επιλογής οικοπέδου μετά κτιρίου κατάλληλου να χαρακτηριστεί ως διδακτήριο.
6. Δόθηκε στους Δήμους η δυνατότητα απαλλοτρίωσης οικοπέδων για τις ανάγκες της σχολικής στέγης, καθώς και ανέγερσης σχολικών κτιρίων.
7. Δόθηκε στους Δήμους η δυνατότητα μίσθωσης ακινήτων για τη στέγαση δημόσιων σχολικών μονάδων, στέγασης και συστέγασης αυτών και σε περίπτωση συστέγασης καθορισμού της αποκλειστικής χρήσης ορισμένων χώρων του διδακτηρίου, από κάθε σχολική μονάδα, καθώς και της κοινής χρήσης των υπολοίπων χώρων και των ωρών λειτουργίας της κάθε συστεγαζόμενης σχολικής μονάδας.
8. Δόθηκε στους Δήμους η δυνατότητα διάθεσης διδακτηρίου για άλλες χρήσεις κοινής ωφέλειας ή για την πραγματοποίηση εκδηλώσεων, κοινού ενδιαφέροντος, σε συνεργασία με τη Σχολική Επιτροπή.
9. Οι Δήμοι εγκρίνουν την εγκατάσταση, μεταφορά ή επισκευή τηλεφωνικών συνδέσεων (κυρίων, δευτερευουσών, πρόσθετων και παράλληλων) στα σχολεία.
10. Οργανώνουν συναυλίες ή άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις για τους μαθητές, κατόπιν έγκρισης της Σχολικής Επιτροπής.
11. Εγκρίνουν οποιανδήποτε μίσθωση ιδιωτικού αυτοκινήτου δημόσιας χρήσης για μεταφορά προσώπων και υλικών προς κάλυψη σχολικών αναγκών.
12. Καθορίζουν την κοινωφελή χρήση των σχολείων σε περίπτωση παύσης της λειτουργίας τους.
13. Αποφασίζουν την κατανομή πιστώσεων στις Σχολικές Επιτροπές για την επισκευή και συντήρηση των σχολικών κτιρίων.

1. Άρθρο 75 παρ. 1 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, υπό τον τομέα στ' «Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού» και άρθρο 94 νόμου 3852/2010(ΦΕΚ 87/2010) περί της "νέας αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης"

14. Αποφασίζουν τη διακοπή μαθημάτων, λόγω έκτακτων συνθηκών ή επιδημικής νόσου, εντός των διοικητικών ορίων του οικείου δήμου.

II. Η μεταφορά μαθητών από τον τόπο διαμονής στο σχολείο φοίτησης, περιλαμβανομένης της μεταφοράς των μαθητών σχολείων ειδικής αγωγής, καθώς και της μεταφοράς και σίτισης μαθητών μουσικών και καλλιτεχνικών και λυκείων².

III. Η εποπτεία και ο έλεγχος των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων³.

IV. Ο διορισμός και η αντικατάσταση διοικητών των ιδρυμάτων, που χορηγούν υποτροφίες, εφόσον έχουν τοπική σημασία⁴.

V. Η επιβολή κυρώσεων, κατά τις ισχύουσες διατάξεις, στους γονείς και κηδεμόνες που δεν εγγράφουν τα παιδιά τους στο σχολείο και αμελούν για την τακτική φοίτησή τους⁵.

Στον *Τομέα της Δια Βίου Μάθησης*, η Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση, από κοινού με τις Περιφέρειες, αποτελούν το αποκεντρωμένο υποσύστημα του Συστήματος Διοίκησης του Εθνικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης.

Η Δια Βίου Μάθηση αποτελεί πολιτική προτεραιότητα τόσο στην Ευρώπη όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η σύνδεσή της με την απασχόληση, την οικονομική ευημερία και την πλήρη συμμετοχή του ατόμου στην κοινωνία, την καθιστά σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής, ιδιαίτερα στη συγκυρία της τρέχουσας οικονομικής κρίσης.

Στην Στρατηγική *“Ευρώπη 2020”* για μία «έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη», η Δια Βίου Μάθηση αποτελεί έναν από τους κεντρικούς πυλώνες αναπτυξιακής πολιτικής και αναδεικνύεται ως ένα ιδιαίτερα σημαντικό εργαλείο πολιτικής για την αντιμετώπιση της τρέχουσας οικονομικής κρίσης, της γήρανσης του πληθυσμού και της ευρύτερης οικονομικής και κοινωνικής στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Νόμος 3852/2010 (ΦΕΚ 87/2010) περί της “νέας αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης”, κεφ., στ’ άρθρο 94, υπό τον τομέα στ’ «Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού». Σύμφωνα με τη ΚΥΑ 24001 (1449/2013) η δωρεάν μεταφορά μαθητών δημοσίων σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πραγματοποιείται από τις Περιφέρειες της χώρας, και με τη ΥΑ 149092/Γ2/24.09.2014 (ΦΕΚ 2545/2014) ορίζονται τα αρμόδια όργανα για την έκδοση της σχετική απόφασης. Ειδικότερα, η μεταφορά εκδίδεται μετά από εισήγηση του οικείου Διευθυντή του σχολείου από τον Διευθυντή Εκπαίδευσης, όταν πρόκειται για μεταφορά μαθητών εντός της περιφερειακής ενότητας αρμοδιότητάς του, από τον Περιφερειακό Διευθυντή Εκπαίδευσης, όταν πρόκειται για μεταφορά μαθητών από διαφορετικές ενότητες, εντός της ίδιας Περιφέρειας και από τους οικείους Περιφερειακούς Διευθυντές Εκπαίδευσης, όταν πρόκειται για μεταφορά μαθητών μεταξύ δύο διαφορετικών Περιφερειών

3. Νόμος 3852/2010 (ΦΕΚ 87/2010) περί της “νέας αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης”, κεφ., στ’ άρθρο 94, υπό τον τομέα στ’ «Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού»

4. Νόμος 3852/2010 (ΦΕΚ 87/2010) περί της “νέας αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης”, κεφ., στ’ άρθρο 94, υπό τον τομέα στ’ «Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού»

5. Νόμος 3852/2010 (ΦΕΚ 87/2010) περί της “νέας αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης”, κεφ., στ’ άρθρο 94, υπό τον τομέα στ’ «Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού»

Κεφάλαιο 1°

Κωδικοποίηση νομοθεσίας, αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων σε θέματα παιδείας και δια βίου μάθησης που αφορούν την Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση και την Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση

Εισαγωγή

Ποιός ο ρόλος που η ελληνική πολιτεία επιφυλάσσει στο Δήμο για τους τομείς της παιδείας και της δια βίου μάθησης;

Σε αυτό το ερώτημα επιδιώκει να απαντήσει το πρώτο κεφάλαιο του παρόντος τεύχους. Μέσα από μια σύντομη ιστορική αναδρομή και μια συγκριτική παρουσίαση του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε σύγχρονα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, παρουσιάζονται οι σημερινές αρμοδιότητες της Ελληνικής Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης στους προαναφερόμενους τομείς.

A. Θέματα Παιδείας

Στο ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον, είναι παγιωμένη πλέον η αντίληψη ότι η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη μιας χώρας συναρτάται με την ποιοτική λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος. Μια τέτοια λειτουργία βέβαια προϋποθέτει, εκτός των άλλων, την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό των δομών οργάνωσης και διοίκησης της εκπαίδευσης. Αφειρητία για την αναβάθμιση αυτή αποτελεί η υπέρβαση της «παραδοσιακής» θεώρησης της διοίκησης του εκπαιδευτικού συστήματος, ως γραφειοκρατικού οργανισμού που λειτουργεί ως εκτελεστικό όργανο της κεντρικής διοίκησης και η αντιμετώπισή της ως ένα δυναμικό σύστημα που η αποκεντρωμένη λειτουργία του συνίσταται στην ορθολογική αξιοποίηση των διαθέσιμων ανθρώπινων και υλικών πόρων για την πραγματοποίηση των εκπαιδευτικών στόχων ενός κράτους.

Σ' αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος και ο βαθμός συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικές παράμετροι της εύρυθμης και αποτελεσματικής λειτουργίας ενός εκπαιδευτικού οργανισμού, κυρίως της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στην Ελλάδα, η ιστορικότητα του φαινομένου της εκπαιδευτικής διοίκησης και λειτουργίας καταδεικνύεται μόνο μέσα από τα αλληπάλληλα νομοθετήματα. Ειδικότερα:

Με τους νόμους του νεοσύστατου ελληνικού κράτους «περί δημοτικών σχολείων» του 1834 και «περί του κανονισμού Ελληνικών Σχολείων και Γυμνασίων» του 1836, ορίστηκε ένα σύστημα διοίκησης της εκπαίδευσης με καθοριστική τη συμμετοχή των Δήμων στη λειτουργία των σχολικών μονάδων. Η γρήγορη, σε σύγκριση με άλλες χώρες που είχαν ανάλογες κοινωνικοοικονομικές δομές, ανάπτυξη του σχολικού δικτύου κατά τον 19ο αιώνα οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι οι Δήμοι είχαν την πρωτοβουλία της ίδρυσης, κατασκευής και λειτουργίας σχολείων, καθώς και της εξεύρε-

σης και μισθοδοσίας των εκπαιδευτικών.

Από τον 20ο αιώνα όμως, θα οδηγηθούμε σε ένα σύστημα ιδιαίτερα συγκεντρωτικό, όπου όλα τα θέματα που αφορούν την εκπαίδευση καθορίζονται και ρυθμίζονται από την κεντρική εξουσία.

Η συγκέντρωση αυτή από και πέρα συνεχίζεται αμείωτη. Όσες αλλαγές και αν έγιναν στη δομή και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης δεν έθιξαν καθόλου τον συγκεντρωτικό της χαρακτήρα (βλέπε μεταρρυθμίσεις 1929, 1964, 1976), αντίθετα μάλιστα αρκετές φορές τον ενίσχυσαν.

Η ουσιαστική συμμετοχή των ΟΤΑ στη διοίκηση των σχολικών μονάδων και στη *διαχείριση της σχολικής υποδομής θεσμοθετήθηκε με το Ν.1566/85* «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ 167Α/30-09-1985. Με τις διατάξεις του νόμου αυτού και με μεταγενέστερα νομοθετήματα, κυρίως του 1990 και του 1992, επιδιώχθηκε ουσιαστική σύνδεση της εκπαίδευσης με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και επήλθαν σημαντικές μεταβολές στο θεσμικό καθεστώς των σχολείων:

1. Παραχωρήθηκε στους ΟΤΑ η ακίνητη και κινητή περιουσία των σχολείων
2. Δημιουργήθηκαν οι Δημοτικές Επιτροπές Παιδείας, ως φορείς σχεδιασμού της εκπαίδευσης σε τοπικό επίπεδο και ως όργανα λαϊκής συμμετοχής
3. Συστάθηκαν οι Σχολικές Επιτροπές, με τη μορφή των θυγατρικών Νομικών Προσώπων των ΟΤΑ και ανέλαβαν τις διοικητικές και οικονομικές λειτουργίες των σχολικών μονάδων
4. Μεταβιβάστηκε στους ΟΤΑ η αρμοδιότητα της επισκευής και συντήρησης των σχολικών κτιρίων και η κατανομή των πιστώσεων για την αντιμετώπιση των λειτουργικών δαπανών των σχολείων.

Ωστόσο, η υλοποίηση του Προγράμματος «Ι. Καποδίστριας» άλλαξε τη δομή της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Στόχος του Ν.1566/85 και των άλλων νόμων που ακολούθησαν μέχρι το 1993, ήταν οι πολυάριθμοι ΟΤΑ να αποκτήσουν ένα τοπικό όργανο σχεδιασμού και συμμετοχής στο χώρο της εκπαίδευσης, τις Δημοτικές Επιτροπές Παιδείας και να αναλάβουν τη διαχείριση και συντήρηση των σχολικών μονάδων μέσα από το σχήμα των Σχολικών Επιτροπών. Η Νομαρχία, ως αποκεντρωμένη διοίκηση, θα συνέχιζε να παίζει ένα συντονιστικό και εποπτικό ρόλο σε οικονομικά και διοικητικά θέματα, ενώ παράλληλα μέσω των Νομαρχιακών Επιτροπών Παιδείας θα αναβάθμιζε τις διαδικασίες συμμετοχικού σχεδιασμού στο Νομό.

Η δημιουργία 1.031 νέων ΟΤΑ άλλαξε ριζικά τα δεδομένα. Οι Δήμοι ανέλαβαν πλέον την ευθύνη πολλών σε αριθμό σχολικών μονάδων και το σχήμα «σχολείο και επιτροπή» ήταν πλέον αναποτελεσματικό και γραφειοκρατικό. Οι ΟΤΑ προχώρησαν σε συγχωνεύσεις των Σχολικών Επιτροπών που άλλαξαν όμως το χαρακτήρα και τις λειτουργίες τους. Από Σχολικές Επιτροπές που είχαν αναλάβει τη διαχείριση ενός ή δύο σχολείων σε μία συνοικία ή χωριό, μετατράπηκαν οι περισσότερες σε φορείς διαχείρισης σχολικών μονάδων όλων των κατηγοριών (νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια), με μεγάλο όγκο εργασιών και υψηλούς προϋπολογισμούς.

Παρατηρήθηκε ότι πολλοί Δήμοι ανέλαβαν, μέσω των υπηρεσιών τους, όχι μόνο έργα και προμήθειες των Σχολικών Επιτροπών αλλά και ένα τμήμα των διαχειριστικών τους καθηκόντων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην είναι σαφές, με βάση τους απολογισμούς των Σχολικών Επιτροπών, το συνολικό κόστος των σχολικών μονάδων.

Πέρα και πάνω από την αμιγή σχέση ακίνητης περιουσίας των σχολικών υποδομών με τους ΟΤΑ, υπάρχουν και οι έτερες διαστάσεις που περιγράφονται στο *άρθρο 94 του Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/2010)*:

«19. Η εποπτεία και ο έλεγχος των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων.

20. Η έγκριση της εγκατάστασης, μεταφοράς ή επισκευής τηλεφωνικών συνδέσεων(κυρίων, δευτερευουσών, πρόσθετων και παράλληλων) στα σχολεία.

21. Η οργάνωση συναυλιών ή άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων για τους μαθητές, κατόπιν έγκρισης της Σχολικής Επιτροπής.

22. Ο διορισμός και η αντικατάσταση διοικητών των ιδρυμάτων, που χορηγούν υποτροφίες, εφόσον έχουν τοπική σημασία.

23. Η έγκριση οποιασδήποτε μίσθωσης ιδιωτικού αυτοκινήτου δημόσιας χρήσης για μεταφορά προσώπων και υλικών προς κάλυψη σχολικών αναγκών.

24. Ο καθορισμός κοινωφελούς χρήσης των σχολείων σε περίπτωση παύσης της λειτουργίας τους.

25. Η κατανομή πιστώσεων στις Σχολικές Επιτροπές για την επισκευή και συντήρηση των σχολικών κτιρίων.

26. Η επιβολή κυρώσεων, κατά τις ισχύουσες διατάξεις, στους γονείς και κηδεμόνες που δεν εγγράφουν τα παιδιά τους στο σχολείο και αμελούν για την τακτική φοίτησή τους.

27. Η διακοπή μαθημάτων, λόγω έκτακτων συνθηκών ή επιδημικής νόσου, εντός των διοικητικών ορίων του οικείου δήμου.

28. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών μουσικών ιδρυμάτων (ωδείων, μουσικών σχολών, χορωδιών, συμφωνικών ορχηστρών και συγκροτημάτων μουσικής δωματίου), σύμφωνα με τις διατάξεις του β.δ.16/1966 (ΦΕΚ 7 Α').

29. Η συμμετοχή εκπροσώπου του οικείου δήμου στην οργανωτική επιτροπή φεστιβάλ τοπικής εμβέλειας»

Άξια αναφοράς, πέρα από το προαναφερόμενο θεσμικό πλαίσιο που αποτελεί μία νομική πραγματικότητα, αποτελεί συγκριτική μελέτη με τα απαραίτητα συμπεράσματα από την ευρωπαϊκή πραγματικότητα (Γαλλία, Φινλανδία, Μεγάλη Βρετανία, κοκ) της **ΚΕΔΚΕ με τίτλο «Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη διοίκηση και λειτουργία των σχολικών μονάδων: η ευρωπαϊκή εμπειρία»**, που μας τροφοδοτεί με υλικό προς συζήτηση και διερεύνηση.

Από την παρουσίαση των επιμέρους αρμοδιοτήτων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε τρεις (Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία και Σουηδία) ευρωπαϊκές χώρες διαφαίνονται οι σημαντικές διαφοροποιήσεις στη διοικητική λειτουργία των εκπαιδευτικών συστημάτων, αλλά και η διαμόρφωση συγκεκριμένων τάσεων και προσανατολισμών στο ευρύτερο ευρωπαϊκό περιβάλλον.

Πρώτο αξιοσημείωτο στοιχείο είναι η αυξανόμενη τάση λειτουργικής και παιδαγωγικής αυτονομίας των σχολικών μονάδων. Ανάλογη τάση παρατηρείται την τελευταία δεκαετία σε θέματα όχι μόνο κατανομής του διδακτικού προσωπικού αλλά και πρόσληψής του, είτε με ευθύνη του Διευθυντή του σχολείου είτε με τη συνδρομή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Αντίθετα σε θέματα καθορισμού του αριθμού των θέσεων των εκπαιδευτικών και επιλογής των Διευθυντών, η αυτονομία των σχολείων είναι περιορισμένη (όταν γίνεται σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση) ή ανύπαρκτη (όταν οι αποφάσεις λαμβάνονται σε κεντρικό επίπεδο). Στο ζήτημα της διαχείρισης των οικονομικών πόρων παρατηρείται μια τάση πλήρους ή μερικής αυτονομίας σε θέματα εξόδων λειτουργίας των σχολείων και αγοράς εξοπλισμού αντίστοιχα, ενώ στο θέμα των σχολικών κτιρίων (ίδρυση, επισκευή κ.τ.λ.) η αυτονομία των σχολείων είναι μηδαμινή. Τέλος, στην οργάνωση και διαχείριση του σχολικού χρόνου υπάρχει αυτονομία στην κατανομή των γνωστικών αντικειμένων κατά τη διάρκεια της εβδομάδας και αυξανόμενη αυτονομία στην έναρξη και λήξη των μαθημάτων.

Δεύτερη ενδιαφέρουσα παράμετρος, στη συγκριτική θεώρηση των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων, είναι η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων για τον καθορισμό του συνολικού ποσού των δημοσίων δαπανών που προορίζεται για τα σχολεία υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Αντίθετα, είναι εμφανής η αποκεντρωτική τάση (συμμετοχή σε τοπικό επίπεδο ή σε τοπικό και κεντρικό επίπεδο) σε θέματα δαπανών της υποχρεωτικής εκπαίδευσης που συνδέονται με τις αμοιβές του μη διδακτικού προσωπικού, τους λειτουργικούς πόρους, την κινητή και κυρίως την ακίνητη περιουσία.

Ένα τρίτο ζήτημα, που έχει ενδιαφέρον να παρουσιαστεί και να αντιμετωπιστεί κριτικά, είναι όχι

απλά η δυνατότητα αλλά κυρίως *η αυτονομία των σχολικών μονάδων υποχρεωτικής εκπαίδευσης να αναζητούν και να διαχειρίζονται πόρους από ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης*. Τα ενδιαφέροντα στοιχεία είναι, εκτός των άλλων, η παροχή πλήρους ή έστω περιορισμένης αυτονομίας στις περισσότερες χώρες (με ελάχιστες εξαιρέσεις, όπως η Ελλάδα) για τη διαχείριση τέτοιων κεφαλαίων, καθώς και η αυξανόμενη τάση μεταβίβασης της λήψης ανάλογων αποφάσεων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (με χαρακτηριστική περίπτωση την Κύπρο).

Από τη μελέτη του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε σύγχρονα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα διαφαίνεται η αναγκαιότητα ενεργότερης παρουσίας της στα εκπαιδευτικά δρώμενα της Ελλάδας. Μια τέτοια παρουσία μπορεί να περιλαμβάνει ανάμεσα σε άλλες και τις παρακάτω πρωτοβουλίες - δυνατότητες:

A. Υποβολή τεκμηριωμένων προτάσεων για την ίδρυση σχολείων και ουσιαστική συμμετοχή στην ανέγερση των σχολικών κτιρίων. Πιο συγκεκριμένα, από τη μελέτη των παραπάνω ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων, διαπιστώθηκε ότι σε καμία χώρα δεν υφίσταται κεντρικός οργανισμός ανέγερσης σχολικών κτιρίων (όπως ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων (ΟΣΚ) νυν Κτιριακές Υποδομές Α.Ε, στην Ελλάδα) αλλά την κύρια ευθύνη της μελέτης, της τεχνικής επίβλεψης αλλά και της διαχείρισης των σχετικών οικονομικών πόρων έχει η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ένας ανάλογος ρόλος είναι απαραίτητο να δοθεί (με αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου) στην Ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση για να επιταχυνθούν οι διαδικασίες εύρεσης κατάλληλων χώρων αλλά και υποβολής πολλών και διαφορετικών μελετών προσαρμοσμένων στην αισθητική και τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας.

B. Ενεργότερος ρόλος των Δήμων στην προσχολική αγωγή με τη δημιουργία ποικίλων εκπαιδευτικών κέντρων για τα παιδιά ηλικίας 1 - 5 ετών. Ειδικότερα, προτείνεται αρχικά η ίδρυση Κέντρων Παιδικής Φροντίδας για παιδιά προνηπιακής ηλικίας, των οποίων οι γονείς εργάζονται πολλές ώρες. Εξίσου σημαντική είναι η ίδρυση Ανοιχτών Ολοήμερων Νηπιαγωγείων, όπου ακολουθώντας ευέλικτο ωράριο θα μπορούν οι γονείς να αφήνουν τα παιδιά τους για κάποιες ώρες ακόμα κι όταν δεν εργάζονται. Προέκταση αυτού του θεσμού στην ηλικία του Δημοτικού σχολείου μπορεί να είναι τα Εκπαιδευτικά Κέντρα Ψυχαγωγίας - Ελεύθερου χρόνου, όπου τα παιδιά θα αξιοποιούν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο τους μέσα από δραστηριότητες αθλητικές, καλλιτεχνικές κλπ. Για τα κέντρα αυτά μπορούν να διατεθούν κρατικοί πόροι, να αξιοποιηθούν ευρωπαϊκά προγράμματα, αλλά και να υπάρχει οικονομική συμμετοχή των γονέων, ανάλογα με τις οικονομικές τους δυνατότητες.

Γ. Ουσιαστικότερο ενδιαφέρον των Δημοτικών Συμβουλίων για τα εκπαιδευτικά ζητήματα της περιοχής τους. Διαμόρφωση από τη Δημοτική Επιτροπή Παιδείας στην αρχή κάθε εκπαιδευτικής περιόδου συγκεκριμένου Εκπαιδευτικού Πλάνου για την οργάνωση, την επιτυχή λειτουργία, την οικονομική στήριξη των τοπικών εκπαιδευτικών μονάδων και προγραμμάτων, το οποίο εγκρίνεται από το Δημοτικό συμβούλιο. Συνεργασία με τους διευθυντές και το εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολείων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του πλάνου αυτού. Υποβολή έκθεσης ποιότητας στο τέλος του σχολικού έτους προς το Δημοτικό Συμβούλιο από τη Δημοτική Επιτροπή Παιδείας για τα αποτελέσματα της εφαρμογής του Εκπαιδευτικού Πλάνου του Δήμου.

Δ. Διεύρυνση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των Δήμων:

- μέσα από τη μεταφορά πόρων από την κρατική φορολογία στους Δήμους, αποκλειστικά όμως για θέματα εκπαίδευσης
- μέσα από τη σύνδεση της χρηματοδότησης των Δήμων από το κρατικό προϋπολογισμό με τον αριθμό των μαθητών, αλλά και των σχολικών μονάδων κάθε Δήμου
- μέσα από την παροχή ποικίλων εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών υπηρεσιών (π.χ. σεμινάρια πιστοποίησης προσόντων ή δεξιοτήτων σε θέματα γλωσσομάθειας, υπολογιστών κ.λπ.)

■ Μέσα από την ανάληψη πρωτοβουλιών για την αναζήτηση επιχορηγήσεων προς τα σχολεία ή τα εκπαιδευτικά προγράμματα των Δήμων από ποικίλους τοπικούς φορείς (χορηγίες, αξιοποίηση περιουσίας σχολείων κ.λπ.).

Τέλος, είναι απαραίτητη η υποβολή Σχεδίων Διαχείρισης Κεφαλαίων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση προς τις σχολικές μονάδες, η διαμόρφωση κριτηρίων χρηματοδότησης των σχολείων και η παροχή συμβουλών και υποστήριξης για την οικονομική διαχείριση των σχολικών κεφαλαίων.

B. Θέματα Δια Βίου Μάθησης

Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, υπό τον τομέα στ' («Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού»), προστίθεται η ακόλουθη αρμοδιότητα:

«13. Η εκτέλεση προγραμμάτων δια βίου μάθησης στο πλαίσιο του αντίστοιχου εθνικού και περιφερειακού σχεδιασμού, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία», *[άρθρο 94 του Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/2010)]*».

Αυτή η διάταξη αποτέλεσε την αρχή της συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη δια βίου μάθηση και κατάρτιση, όπως επίσης και στο γενικότερο σχεδιασμό της γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων.

Ο νόμος 3879/2010» (ΦΕΚ 163Α/2010) περί "Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις" αποτελεί το πρώτο νομοθέτημα εφαρμογής του στρατηγικού πλαισίου για τη Δια Βίου Μάθηση στην Ελλάδα.

Με τις διατάξεις του:

■ συγκροτείται το **Εθνικό Δίκτυο Δια Βίου Μάθησης**, το οποίο αποτελείται από τους φορείς διοίκησης⁶ και τους φορείς παροχής υπηρεσιών⁷ δια βίου μάθησης

■ θεσμοθετούνται οι **βασικές αρχές οργάνωσής του**, όπου ρητά αναφέρεται ότι "η διαχείριση της εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής, των κανόνων και του Εθνικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθη-

6. **Φορείς Διοίκησης Δια Βίου Μάθησης** είναι η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης, οι υπηρεσιακές μονάδες των Περιφερειών και των Δήμων που ασκούν αρμοδιότητες σε θέματα δια βίου μάθησης, ο ΕΟΠΠΕΠ και το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ)

7. **Φορείς Παροχής Υπηρεσιών Δια Βίου Μάθησης** είναι: Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ), Κέντρα Μεταλκειακής Εκπαίδευσης, Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών, δημόσιες και ιδιωτικές σχολές εκπαίδευσης, το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (ΙΝΕΔΙΒΙΜ), οι φορείς παροχής υπηρεσιών γενικής (τυπικής και μη τυπικής) εκπαίδευσης ενηλίκων, στους οποίους περιλαμβάνονται κοινωνικοί, θρησκευτικοί και πολιτιστικοί φορείς, καθώς και δομές παροχής υπηρεσιών γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων (Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας και Σχολές Γονέων), οι φορείς παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών ή και υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού, τα Κέντρα Προώθησης στην Απασχόληση, οι φορείς του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα που παρέχουν μη τυπική εκπαίδευση στο ανθρώπινο δυναμικό του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (π.χ. ΕΚΔΔΑ), καθώς και οι φορείς που συνιστώνται από τις επαγγελματικές ενώσεις και τα επιμελητήρια και παρέχουν μη τυπική εκπαίδευση στα μέλη τους, (π.χ. «Ινστιτούτο Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Μελών Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (ΙΕΚΕΜΤΕΕ ΑΕ)», οι φορείς παροχής υπηρεσιών δια βίου μάθησης, τους οποίους συνιστούν οι τριτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών που συνυπογράφουν την εθνική συλλογική σύμβαση εργασίας, [π.χ. Ινστιτούτο Εργασίας και το Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ), Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων (ΙΜΕ) Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (ΓΣΕΒΕΕ), το Κοινωνικό Πολυκέντρο και το Διαβαλκανικό Ινστιτούτο Δημόσιας Διοίκησης της Ανώτατης Διοίκησης Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ)] και οι φορείς άτυπης μάθησης. Στο Εθνικό Δίκτυο Δια Βίου Μάθησης συμμετέχουν και φορείς και οι δομές του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος κατά το μέρος που παρέχουν υπηρεσίες ή εφαρμόζουν προγράμματα δια βίου μάθησης, (π.χ. τα Ινστιτούτα Δια Βίου Εκπαίδευσης των ΑΕΙ και τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ), καθώς και οι φορείς που οργανώνουν και υλοποιούν προγράμματα ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης, τα οποία χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους.

σης, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, αποκεντρώνεται στις Περιφέρειες και τους Δήμους"

■ το *σύστημα διοίκησης της δια βίου μάθησης* διαρθρώνεται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και οι σχετικές αρμοδιότητες ασκούνται κατά τα ακόλουθα: α) Οι αρμοδιότητες δια βίου μάθησης ασκούνται από ειδική υπηρεσιακή μονάδα του Δήμου ή από την υπηρεσιακή μονάδα που ασκεί αρμοδιότητες σε θέματα παιδείας. Αν δεν υπάρχουν τέτοιες μονάδες, με απόφαση του Δημάρχου, ορίζεται άλλη υπηρεσιακή μονάδα του Δήμου, που ασκεί τις αρμοδιότητες αυτές⁸.

■ συγκροτεί *"Σύνοδο Δια Βίου Μάθησης και σύνδεσης με την Απασχόληση"*, με αντικείμενο την οργάνωση του κοινωνικού διαλόγου για τις αναπτυξιακές κατευθύνσεις και τις κοινωνικές ανάγκες, τα προγράμματα και τα μέτρα πολιτικής της δια βίου μάθησης στην Ελλάδα, το *"Συμβούλιο Δια Βίου Μάθησης και Σύνδεσης με την Απασχόληση"* για την υποβοήθηση της βελτίωσης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων και των παρεχόμενων υπηρεσιών δια βίου μάθησης, καθώς και της σύνδεσής τους με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας (και στα δύο συλλογικά όργανα συμμετέχει εκπρόσωπος της ΕΝΠΕ και της ΚΕΔΕ) και τη *"Διαρκή Διάσχεψη Γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων"*, με σκοπό την υποβοήθηση της βελτίωσης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων και των παρεχόμενων υπηρεσιών δια βίου μάθησης που αφορούν τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων.

Κατά συνέπεια, με το Ν.3879/2010, ως θεσμικοί φορείς του Εθνικού Δικτύου Δια Βίου Μάθησης ορίζονται (άρθρο 3) «.....β) οι υπηρεσιακές μονάδες των Περιφερειών, που ασκούν αρμοδιότητες σε θέματα δια βίου μάθησης (άρθρο 186 παρ. ΙΙ τομέας Η περιπτώσεις 1, 2 και 3 του ν. 3852/ 2010), γ) οι υπηρεσιακές μονάδες των Δήμων, που ασκούν αρμοδιότητες σε θέματα δια βίου μάθησης (άρθρο 75παρ. Ι τομέας στ' περ. 13 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, ν. 3463/2006, ΦΕΚ 114 Α', όπως τροποποιήθηκε το άρθρο 94 παρ. 4 του ν. 3852/2010),.....».

Οι συστημικές σχέσεις των φορέων του Δικτύου είναι ιδίως οι ακόλουθες:

1. η πληροφόρηση, η ενημέρωση και η αμφίδρομη επικοινωνία
2. η διατύπωση γνώμης και εισηγήσεων
3. η διαβούλευση, η συνεργασία, η συνέργεια, η από κοινού διοίκηση λειτουργιών ή δραστηριοτήτων και
4. ο συντονισμός και η σύνθεση προτάσεων

Τα δε πρότυπα και τα μέσα για τη λειτουργία και ανάπτυξη του Εθνικού Δικτύου Δια Βίου Μάθησης είναι ιδίως τα ακόλουθα:

1. το Εθνικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης
2. τα πρότυπα και οι προδιαγραφές που αφορούν την επαγγελματική κατάρτιση και τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων (δομές, περιγράμματα, προγράμματα, εκπαιδευτές)
3. το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων
4. τα Μητρώα του Δικτύου και τα έγγραφα του Ευρωδιαβατηρίου (Europass)
5. τα κίνητρα δια βίου μάθησης
6. τα μέσα διασφάλισης της ποιότητας
7. το Πρόγραμμα Εφαρμογής και
8. οι Προγραμματικές Συμβάσεις Δια Βίου Μάθησης

Δεν είναι αβασάνιστη η βούληση του νομοθέτη για πρόβλεψη συμμετοχής στα Συλλογικά όργανα Δια Βίου Μάθησης και Σύνδεσης με την Απασχόληση (Άρθρο 5 Ν.3879/2010) της Ένωσης

8. Άρθρο 9 "οργάνωση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο σύστημα διακυβέρνησης της Δια Βίου Μάθησης" Ν.3879/2010

Περιφερειών Ελλάδος και της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας.

Η στρατηγική επιλογή της αποκέντρωσης του συστήματος της Δια Βίου Μάθησης και η άμεση διασύνδεσή της με τις τοπικές κοινωνίες, συνοψίζεται στα άρθρα 7 και 8 του εν λόγω νόμου , ήτοι:

Άρθρο 7

Η Δια Βίου Μάθηση στις Περιφέρειες

«1. Η Περιφέρεια καταρτίζει, στο πλαίσιο του περιφερειακού αναπτυξιακού προγράμματός της, το περιφερειακό πρόγραμμα δια βίου μάθησης, με βάση το αντίστοιχο εθνικό πρόγραμμα δια βίου μάθησης, κατά τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 4. Το περιφερειακό πρόγραμμα δια βίου μάθησης περιλαμβάνει ιδίως επενδύσεις, προγράμματα ή επί μέρους δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και γενικότερα δράσεις εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής δια βίου μάθησης σε περιφερειακό επίπεδο.

2. Οι δράσεις του περιφερειακού προγράμματος δια βίου μάθησης μπορεί να χρηματοδοτούνται από τον τακτικό προϋπολογισμό και το πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, μέσω της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης, από επιχορηγήσεις και από ίδιους πόρους της Περιφέρειας.

3β. Η λειτουργία και η διαχείριση των δημόσιων Ι.Ε.Κ. που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης, στο πλαίσιο προγραμματικών συμβάσεων, κατά τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 12.....

4. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, ύστερα από γνώμη της Ένωσης Περιφερειών, μπορεί να μεταβιβάζονται στις Περιφέρειες αρμοδιότητες του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και των φορέων διοίκησης της δια βίου μάθησης των περιπτώσεων δ', ε' και στ' της παραγράφου 2 του άρθρου 3, εφόσον εξυπηρετούν αναπτυξιακού και λειτουργικού χαρακτήρα περιφερειακές ανάγκες και δεν αφορούν θέματα άσκησης γενικής κρατικής πολιτικής. Με το ίδιο διάταγμα ρυθμίζεται και η απόδοση των αντίστοιχων οικονομικών πόρων για την άσκησή τους.»

Άρθρο 8

Η Δια Βίου Μάθηση στους Δήμους

«1. Ο Δήμος καταρτίζει, στο πλαίσιο του τοπικού αναπτυξιακού προγράμματός του, το τοπικό πρόγραμμα δια βίου μάθησης, με βάση το Εθνικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης που προβλέπεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 4 και το αντίστοιχο περιφερειακό πρόγραμμα δια βίου μάθησης που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 7. Το τοπικό πρόγραμμα δια βίου μάθησης περιλαμβάνει ιδίως επενδύσεις, προγράμματα ή επί μέρους δράσεις γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων και γενικότερα δράσεις εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής δια βίου μάθησης σε τοπικό επίπεδο, όπως είναι:

α) οι δραστηριότητες σύνδεσης των σχολικών μονάδων με την κοινωνία
β) οι δράσεις επιμόρφωσης ενηλίκων, ιδίως σε τομείς της δημόσιας υγείας, του πολιτισμού, του αθλητισμού, του περιβάλλοντος, της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών και οι δράσεις επιμόρφωσης της νέας γενιάς και της τρίτης ηλικίας, καθώς και η δημιουργία σχολών γονέων και
γ) οι δράσεις προώθησης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας μέσω της σύνδεσης με την τοπική οικονομία.

4. Ο Δήμος εφαρμόζει το τοπικό πρόγραμμα δια βίου μάθησης και διαχειρίζεται την εφαρμογή των πολιτικών και των κανόνων που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 4 που αφορούν τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων στην περιφέρεια του Δήμου. Στις αρμοδιότητές του περιλαμβάνονται ιδίως:

α) η ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Δια Βίου Μάθησης(Κ.Δ.Β.Μ.) που οργανώνονται στο πλαίσιο της

υπηρεσιακής μονάδας που ασκεί αρμοδιότητες δια βίου μάθησης ή νομικού προσώπου του Δήμου και εφαρμόζουν το τοπικό πρόγραμμα δια βίου μάθησης.

β) η λειτουργία και διαχείριση τοπικών δομών και η εφαρμογή προγραμμάτων της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης, στο πλαίσιο προγραμματικών συμβάσεων, κατά τις διατάξεις της περίπτωσης α' της παραγράφου 6 του άρθρου 21...».

Γίνεται αρκούτως κατανοητό πως το σύστημα διοίκησης της δια βίου μάθησης διαρθρώνεται με το Ν. 3879/2010 σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και οι σχετικές αρμοδιότητες ασκούνται από ειδική υπηρεσιακή μονάδα του Δήμου ή της Περιφέρειας ή από την υπηρεσιακή μονάδα που ασκεί αρμοδιότητες σε θέματα παιδείας. Αν δεν υπάρχουν τέτοιες μονάδες, με απόφαση του Δημάρχου ή του Περιφερειάρχη ορίζεται άλλη υπηρεσιακή μονάδα του Δήμου, που ασκεί τις αρμοδιότητες αυτές. Η χρονική ακολουθία των δύο νομοθετημάτων δεν είναι τυχαία.

Μετά το πέρας δύο ετών προετοιμασίας της οργανωτικής δομής για εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου και για την παραγωγή του έργου, ένας νέος νόμος ψηφίστηκε στις αρχές του 2013. Ο νόμος 4186/2013 (ΦΕΚ 193Α/2013) «Αναδιάρθρωση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις» στο άρθρο 17 επαναφέρει στην κεντρική δομή του Υπουργείου μία αρμοδιότητα που έτεινε προς παραχώρηση το 2010 στις Περιφέρειες, και ειδικότερα: «4. Οι δημόσιοι φορείς μη τυπικής εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων ως σύνολο αρμοδιοτήτων, θέσεων, προσωπικού και υλικοτεχνικής υποδομής, συνιστούν περιφερειακές υπηρεσίες, που αποτελούν αποκεντρωμένες υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων μπορεί να ιδρύονται, να μετατρέπονται, να συγχωνεύονται και να καταργούνται. Για τη στέγασή τους χρησιμοποιούνται κτίρια σχολικών μονάδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ή άλλα κτίρια, που πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις.»

Ουσιαστικά, πραγματοποιείται μια, αόριστη χρονικής διάρκειας, επαναφορά της ευθύνης διαχείρισης και λειτουργίας των Δημόσια ΙΕΚ στη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης. Αποκόπει την Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση από την επαγγελματική κατάρτιση σε ό,τι αφορά τις θεσμικά αναγνωρισμένες δομές της. Κατ' ουσία, δεν αναιρεί την αρμοδιότητά της σε δράσεις *εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής δια βίου μάθησης σε περιφερειακό επίπεδο.*

Ενδεικτικές είναι οι διατάξεις του Ν. 3879/2010, που δεν έχουν καταργηθεί με μεταγενέστερο νόμο. Προβλέπουν ότι για την πραγματοποίηση επενδύσεων, την εφαρμογή προγραμμάτων και την υλοποίηση δράσεων που περιλαμβάνονται σε εθνικό ή περιφερειακό ή τοπικό πρόγραμμα δια βίου μάθησης, για την παροχή υπηρεσιών δια βίου μάθησης κάθε είδους και για την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης, το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και οι φορείς διοίκησης της δια βίου μάθησης μπορούν να συνάπτουν, μεμονωμένα ή από κοινού, προγραμματικές συμβάσεις μεταξύ τους ή και με φορείς του δημόσιου τομέα, όπως αυτός ορίζεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 περιλαμβανομένων των φορέων παροχής υπηρεσιών δια βίου μάθησης, εφόσον αυτοί ανήκουν στο δημόσιο τομέα ή και με τους λοιπούς φορείς της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010.

Με τις εν λόγω προγραμματικές συμβάσεις που συνάπτουν ως κυρίως συμβαλλόμενοι το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και ο Δήμος, ο δεύτερος αναλαμβάνει: α) τη λειτουργία και τη διαχείριση των τοπικών δομών και την εφαρμογή των προγραμμάτων γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης και β) την εφαρμογή προγραμμάτων δια βίου μάθησης των Κ.Π.Ε. του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Στις προγραμματικές συμβάσεις ορίζονται και οι όροι ένταξης των δομών αυτών σε Κ.Δ.Β.Μ.. Στο πλαίσιο των προγραμματικών συμβάσεων, μπορεί να συγκροτείται συλλογικό όργανο σε επίπεδο Δήμου, που αποτελείται από εκπροσώπους επιστημονικών, επαγγελματικών, κοινωνικών και πολιτιστικών φορέων και παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη στο σχεδιασμό και την εφαρμογή του τοπικού προ-

γράμματος δια βίου μάθησης και, ειδικότερα, των προγραμμάτων ή δράσεων της προγραμματικής σύμβασης.

Συμπεράσματα

Στον τομέα της παιδείας, οι Δημοτικές Επιτροπές Παιδείας και οι Σχολικές Επιτροπές αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα θεσμικού, οικονομικού και λειτουργικού χαρακτήρα. Ο ρόλος τους θα πρέπει να επαναπροσδιορισθεί, το πλαίσιο οργάνωσής τους θα πρέπει να απλοποιηθεί και να αποκτήσουν τους αναγκαίους πόρους (ανθρώπινους και οικονομικούς) για την εύρυθμη και αποτελεσματική τους λειτουργία.

Στο νέο, για τους Δήμους, τομέα της δια βίου μάθησης, το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο αναγορεύει την Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση σε θεσμικό φορέα διοίκησης του αποκεντρωμένου συστήματος του Εθνικού Δικτύου Δια Βίου Μάθησης και παράλληλα της προσφέρει τη δυνατότητα υλοποίησης προγραμμάτων γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων. Η αποτελεσματική εφαρμογή της νέας, για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, αρμοδιότητας προϋποθέτει και την ύπαρξη προγράμματος και μηχανισμού υποστήριξής της και σύνδεσής της με τα άλλα επίπεδα διοίκησης (περιφερειακό και κεντρικό).

Κεφάλαιο 2°

Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης

Εισαγωγή

Σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία, η Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση έχει την ευθύνη κατάρτισης και παρακολούθησης του Περιφερειακού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης, καθώς και των δράσεων επαγγελματικής κατάρτισης και εν γένει των δράσεων εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής δια βίου μάθησης σε περιφερειακό επίπεδο και η Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει, ως φορέας διοίκησης, την ευθύνη κατάρτισης και παρακολούθησης του Τοπικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης και, ως φορέας πάροχος προγραμμάτων δια βίου μάθησης, τη δυνατότητα ίδρυσης Δημοτικού Κέντρου Δια Βίου Μάθησης για την υλοποίηση προγραμμάτων γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων. Ο νομοθέτης έχει με σαφήνεια διακρίνει τις αρμοδιότητες στα δύο επίπεδα αυτοδιοίκησης, τα οποία, όπως ήδη αναφέρθηκε, αποτελούν τις αποκεντρωμένες δομές του Εθνικού Δικτύου Δια Βίου Μάθησης. Στο δεύτερο κεφάλαιο, θα παρουσιαστούν οι αρμοδιότητες του Δήμου ως φορέα διοίκησης του Εθνικού Δικτύου Δια Βίου Μάθησης.

Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης

Στο *άρθρο 8 του νόμου 3879/2010* (ΦΕΚ Α' 163) περί "Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις" αναφέρεται ότι *ο Δήμος έχει την υποχρέωση να καταρτίζει, στο πλαίσιο του Τοπικού Αναπτυξιακού Προγράμματός του, το Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης, με βάση το Εθνικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης και το αντίστοιχο Περιφερειακό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης, να το εφαρμόζει και να διαχειρίζεται την εφαρμογή των πολιτικών και των κανόνων που αφορούν τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων στην περιφέρεια του Δήμου.*

Το **Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης** περιλαμβάνει, ιδίως, επενδύσεις, προγράμματα ή επί μέρους δράσεις γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων και γενικότερα δράσεις εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής δια βίου μάθησης σε τοπικό επίπεδο, όπως είναι:

- α) οι δραστηριότητες σύνδεσης των σχολικών μονάδων με την κοινωνία
- β) οι δράσεις επιμόρφωσης ενηλίκων, ιδίως σε τομείς της δημόσιας υγείας, του πολιτισμού, του αθλητισμού, του περιβάλλοντος, της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών και οι δράσεις επιμόρφωσης της νέας γενιάς και της τρίτης ηλικίας, καθώς και η δημιουργία σχολών γονέων και
- γ) οι δράσεις προώθησης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας μέσω της σύνδεσης με την τοπική οικονομία.

Οι δράσεις του Τοπικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης μπορεί να χρηματοδοτούνται από τον τακτικό προϋπολογισμό και από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων απευθείας από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, μέσω της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης ή μέσω της αντί-

στοιχης Περιφέρειας, από επιχορηγήσεις και από ίδιους πόρους του Δήμου.

Στον ίδιο νόμο (άρθρο 22), αναφέρεται η διαδικασία εκπόνησης του Τοπικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης. Ο νομοθέτης με αναφορά στις διατάξεις των άρθρων 70 - 74 (Δημοκρατικός Προγραμματισμός) του νόμου 1622/1986 περιγράφει τη διαδικασία εκπόνησης του Τοπικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης, ως ακολούθως:

“Στην αρχή της δημοτικής θητείας, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφασίζει τους τρόπους διαβούλευσης για την εκπόνηση του τοπικού προγράμματος υποστήριξης της εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης και τους τρόπους διασφάλισης της διαφάνειας και της κοινωνικής λογοδοσίας κατά την εφαρμογή του. Στις διαδικασίες αυτές συμμετέχουν τα όργανα της σχολικής κοινότητας (Σχολικά Συμβούλια, Σχολικές Επιτροπές, Σύλλογοι Γονέων) και οι φορείς παροχής υπηρεσιών δια βίου μάθησης που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 8.

Κατά την εκπόνηση του τοπικού προγράμματος υποστήριξης της εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης λαμβάνονται υπόψη οι εκθέσεις αξιολόγησης και τα προγράμματα δράσης που προβλέπονται στο άρθρο 32 του ν. 3848/2010. Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν το ρόλο και τη διαδικασία συμμετοχής στην εκπόνηση και την εφαρμογή του τοπικού προγράμματος υποστήριξης της εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης των Σχολικών Συμβουλίων, των Σχολικών Επιτροπών και των Συλλόγων Γονέων των σχολικών μονάδων της περιφέρειας του Δήμου, καθώς και τα θέματα που αφορούν την οργάνωση και λειτουργία των Σχολών Γονέων.”

Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα Δήμων

Οι Δήμοι της χώρας είναι υποχρεωμένοι να καταρτίζουν Επιχειρησιακά Προγράμματα⁹.

Οι γενικοί σκοποί των Επιχειρησιακών προγραμμάτων είναι η προώθηση της τοπικής και εσωτερι-

Πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου

Έγγραφο που έχει εγκριθεί από το Δημοτικό Συμβούλιο και συνιστά ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα τοπικής και οργανωτικής ανάπτυξης του Δήμου σε εναρμόνιση με τις κατευθύνσεις αναπτυξιακού και χωρικού σχεδιασμού σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο¹⁰.

Εμπιρεύει ένα συνεκτικό σύνολο Αξόνων Προτεραιότητας για δράσεις τοπικής ανάπτυξης και αποσκοπεί στην υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού του Δήμου. Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα καθορίζονται οι στρατηγικοί στόχοι και οι προτεραιότητες της τοπικής ανάπτυξης, καθώς και η οργάνωση των υπηρεσιών του Δήμου και των Νομικών του Προσώπων και παράλληλα εξειδικεύονται οι δράσεις της πενταετίας για την επίτευξη των στόχων αυτών. Τέλος περιλαμβάνονται δείκτες για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της πορείας υλοποίησής του¹⁰.

9. Με τα άρθρα 203-207 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, θεσπίστηκε για πρώτη φορά, η υποχρέωση κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων από τους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α.. Με την Υπουργική απόφαση 18183, ΦΕΚ 534, Β, 13/4/2007 καθορίστηκε η δομή και το περιεχόμενο των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Ο.Τ.Α. και με το Προεδρικό Διάταγμα 185/2007 «Όργανα και διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' βαθμού» καθορίστηκε η διαδικασία κατάρτισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων.

10. Οδηγός κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ο.Τ.Α., Υπουργείο Εσωτερικών - ΚΕΔΚΕ - ΕΕΤΑΑ, έκδοση 2007, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα (2015).

κής ανάπτυξης του Δήμου, σε εναρμόνιση με τις κατευθύνσεις αναπτυξιακού σχεδιασμού σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Προσδιορίζουν τις νέες δραστηριότητες που θα πρέπει ο Δήμος να εκτελέσει, στο πλαίσιο των θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων του, καθώς και ενέργειες για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Δήμου ως δημόσιου οργανισμού (ως φορέα παροχής συλλογικών αγαθών και υπηρεσιών αλλά και ως κοινωνικού και πολιτικού θεσμού), με σκοπούς τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της νομιμοποίησης της λειτουργίας του.

Είναι πρόγραμμα, πολυτομεακού χαρακτήρα, με εύρος θεματικών αντικειμένων αντίστοιχου του φάσματος των θεμάτων που απασχολούν την καθημερινή λειτουργία του Δήμου. Καλύπτει όλο το φάσμα των αρμοδιοτήτων του και εν δυνάμει το σύνολο των τοπικών υποθέσεων.

Αποδέκτες των δράσεων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων είναι:

- οι γεωγραφικές ενότητες του Δήμου
- οι διάφορες κοινωνικο-οικονομικές ομάδες των κατοίκων της περιοχής του ΟΤΑ (πχ νέοι, παιδιά, ηλικιωμένοι, αγρότες, άνεργοι κλπ)
- οι τοπικοί κοινωνικοί και οικονομικοί φορείς (ιδιωτικές επιχειρήσεις, σύλλογοι και μη κυβερνητικές οργανώσεις)
- η δημοτική αρχή και το προσωπικό των Δήμων
- οι γειτονικοί Δήμοι
- οι λοιποί φορείς του πολιτικο-διοικητικού συστήματος της χώρας (Κεντρικοί φορείς, Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση)

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα αποτελεί εργαλείο άσκησης του αναπτυξιακού ρόλου του Δήμου, και πρέπει να έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Να είναι ολοκληρωμένο πρόγραμμα τοπικής ανάπτυξης και βελτίωσης της διοικητικής ικανότητας του Δήμου και των Νομικών του Προσώπων
- Να είναι οργανικό στοιχείο της καθημερινής λειτουργίας και διοίκησης του Δήμου και μέρος του προγραμματικού του κύκλου
- Να εκπνεύεται με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων (αιρετά όργανα, υπηρεσιακά στελέχη, τοπικοί φορείς και ομάδες δημοτών, φορείς διοικητικού συστήματος της χώρας)

Συμπερασματικά,

το Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης μπορεί να αποτελεί Στρατηγικό Σχέδιο του Δήμου¹¹ του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Δήμου, το οποίο είναι το θεσμοθετημένο εργαλείο πολυτομεακού επιχειρησιακού προγραμματισμού στο Δήμο. Καταρτίζεται με ευθύνη του Δήμου μέσα από άσκηση ανοικτής, αμφίδρομης, διαφανούς, συμμετοχικής και δίκαιης διακυβέρνησης.

Προϋποθέσεις εκπόνησης Τοπικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης

Αναλυτική καταγραφή των φορέων δια βίου μάθησης της χωρικής ενότητας του Δήμου

Ο Δήμος οφείλει να γνωρίζει τους φορείς διοίκησης και παροχής υπηρεσιών δια βίου μάθησης που δραστηριοποιούνται στη χωρική του ενότητα, προκειμένου οι δράσεις τους να ληφθούν υπόψη και να συμπεριληφθούν στο Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης, καθώς και να λάβουν μέρος στην το-

11. «Στρατηγικό σχέδιο Δήμου: Έγγραφο που έχει εγκριθεί από το Δημοτικό συμβούλιο, αποτελεί μέρος του επιχειρησιακού προγράμματος και περιλαμβάνει : α) αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής και του εσωτερικού περιβάλλοντος του Δήμου β) το όραμα και τις αρχές λειτουργίας και διακυβέρνησης γ) τη στρατηγική τοπικής και εσωτερικής ανάπτυξης και δ) τις αναπτυξιακές προτεραιότητες του Δήμου» από τον Οδηγό κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ο.Τ.Α., Υπουργείο Εσωτερικών - ΚΕΔΚΕ - ΕΕΤΑΑ, έκδοση 2007.

πική δικτύωση που πιθανόν να επιχειρηθεί.

Σχέδιο Διαδικασιών Διαβούλευσης

Η διαδικασία διαβούλευσης αποτελεί κρίσιμο κρίκο στην αλυσίδα εκπόνησης του Τοπικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης. Η λήψη αποφάσεων οφείλει να στηρίζεται όχι μόνο στην ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, αλλά και στις ανάγκες και προσδοκίες των κατοίκων και του ανθρώπινου δυναμικού κάθε περιοχής. Οφείλει δε να συνυπολογίζει την τοπική ιδιαιτερότητα άλλα και δυναμική. Κρίσιμη απόφαση για το Δήμο αποτελεί η έκταση και οι τρόποι συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας. Οι συμμετοχικές διαδικασίες προϋποθέτουν οργανωτικές διευθετήσεις, ενημέρωση, διαβούλευση και συμφωνίες με άλλους φορείς και εκπροσώπους πληθυσμιακών ομάδων. Ενδεικτικά, οι διαδικασίες διαβούλευσης μπορούν να απευθυνθούν σε κοινωνικούς φορείς, παραγωγικούς φορείς, πολιτιστικούς και αθλητικούς φορείς, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Φορείς του Ιδιωτικού Τομέα, όπως επιμελητήρια, προσωπικότητες της τοπικής κοινωνίας, καθώς και φορείς διοίκησης και παροχής υπηρεσιών δια βίου μάθησης.

Ο καθορισμός των αποδεκτών έγκειται στη δικαιοδοσία του Δήμου, ο οποίος θα πρέπει να σταθμίσει τις ανάγκες της αντιπροσωπευτικότητας με τις ανάγκες λειτουργικότητας και ευελιξίας των μεθόδων διαβούλευσης που θα επιλεγούν.

Το Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης

Το Στρατηγικό Σχέδιο του Δήμου με τίτλο «Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης», το οποίο αποτελεί διακριτό κεφάλαιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Δήμου προτείνεται να περιλαμβάνει:

1. Συνοπτική περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στη χωρική ενότητα του Δήμου, στους τομείς της παιδείας και της δια βίου μάθησης.

Στη εισαγωγική αυτή ενότητα αναφέρονται οι φορείς παροχής υπηρεσιών εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης που δραστηριοποιούνται στη χωρική έκταση του Δήμου και οι βασικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν.

2. Τις Στρατηγικές Επιλογές στους τομείς της παιδείας και της δια βίου μάθησης, οι οποίες θα πρέπει να συνδέονται άρρηκτα με το όραμα και τους στρατηγικούς στόχους του Δήμου, όπως αυτοί παρουσιάζονται στο Επιχειρησιακό του Πρόγραμμα.

Βασική ενότητα του Στρατηγικού Σχεδίου, στην οποία αναφέρονται οι Στρατηγικές Επιλογές για την επόμενη προγραμματική περίοδο.

Οι τομείς που θα αναδειχθούν στρατηγικοί οφείλουν :

- να λαμβάνουν υπόψη τους το Εθνικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης και το Περιφερειακό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης
- να συνδέονται με τις αναπτυξιακές προοπτικές της περιοχής
- να συμβάλλουν στην κοινωνική συνοχή της περιοχής
- να λαμβάνουν υπόψη τις τοπικές ιδιαιτερότητες
- να είναι αποτέλεσμα των επενδυτικών πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται στη χωρική ενότητα του Δήμου και ταυτόχρονα
- να αποτελούν εισροή στη υλοποίηση αυτών των επενδυτικών πρωτοβουλιών

3. Τις Βασικές Δράσεις που προκρίνονται να υλοποιηθούν

Οι βασικές δράσεις του Τοπικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης μπορεί να είναι:

- Επενδύσεις που αφορούν σχολικές υποδομές και γενικότερα τη σχολική περιουσία. Επενδύσεις που αφορούν δομές και υποδομές δια βίου μάθησης, κτίρια, που με τη κατάλληλη διαρρύθμιση και τον απαραίτητο εξοπλισμό, μπορούν να λειτουργήσουν ως χώροι διαλέξεων και γενικότερα δράσεων δια βίου μάθησης

- Προγράμματα ή επί μέρους δράσεις γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων και
- Γενικότερα δράσεις εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής δια βίου μάθησης σε τοπικό επίπεδο (δραστηριότητες σύνδεσης των σχολικών μονάδων με την κοινωνία, αντιμετώπισης της σχολικής διαρροής, λειτουργία σχολών γονέων, προώθησης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας μέσω της σύνδεσης με την τοπική οικονομία, προστασίας του περιβάλλοντος, ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομίας, κ.α.).

4. Τους Φορείς Υλοποίησης των βασικών, αλλά και συμπληρωματικών δράσεων.

Φορείς υλοποίησης δράσεων που περιλαμβάνονται στο Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης μπορεί εν δυνάμει να είναι το σύνολο των φορέων που δραστηριοποιούνται στη χωρική έκταση του Δήμου.

5. Τις εν δυνάμει Πηγές Χρηματοδότησης των δράσεων

Όπως αναφέρεται και στο νόμο, οι δράσεις του Τοπικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης μπορεί να χρηματοδοτούνται από:

- τον τακτικό προϋπολογισμό
- το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
- το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, μέσω της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης
- την Περιφέρεια, καθώς και
- από επιχορηγήσεις και ίδιους πόρους του Δήμου.

6. Σχέδιο δημοσιότητας και δημοσιοποίησης των δράσεων

7. Ένα ευέλικτο Σύστημα Παρακολούθησης της υλοποίησης των δράσεων

Συμπέρασμα

Η αρμοδιότητα που ο νομοθέτης επεφύλαξε στη Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση, ως φορέα διοίκησης του αποκεντρωμένου συστήματος, στον τομέα της Δια Βίου Μάθησης αποτελεί καινοτομία για τα ελληνικά δεδομένα και δίνει τη δυνατότητα στους Δήμους να συμβάλλουν αποφασιστικά στην ενεργοποίηση της τοπικής κοινωνίας και στην κοινωνική συνοχή.

Οφείλει όμως η ελληνική πολιτεία να προσφέρει στους Δήμους τους αναγκαίους διαύλους επικοινωνίας και τα απαραίτητα εργαλεία, προκειμένου να ανταποκριθούν στο νέο τους ρόλο:

Σύμφωνα με το νόμο 3879/2010 *α*. "Κατά την εκπόνηση του τοπικού προγράμματος υποστήριξης της εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης λαμβάνονται υπόψη οι εκθέσεις αξιολόγησης και τα προγράμματα δράσης που προβλέπονται στο άρθρο 32 του ν. 3848/2010" των οποίων οι Δήμοι οφείλουν να είναι κοινωνοί, β. "Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν το ρόλο και τη διαδικασία συμμετοχής στην εκπόνηση και την εφαρμογή του τοπικού προγράμματος υποστήριξης της εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης των Σχολικών Συμβουλίων, των Σχολικών Επιτροπών και των Συλλόγων Γονέων των σχολικών μονάδων της περιφέρειας του Δήμου", η οποία απόφαση δεν έχει ακόμη εκδοθεί.

Οι Δήμοι, επίσης, θα πρέπει να είναι κοινωνοί του συνολικού συστήματος Δια Βίου Μάθησης, προκειμένου να είναι σε επιχειρησιακή ετοιμότητα να εκπονήσουν και στη συνέχεια να παρακολουθήσουν την εφαρμογή του Τοπικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης.

Συνέπεια τούτου είναι η ανάπτυξη και η αποτελεσματική εφαρμογή συστήματος λειτουργικής διασύνδεσης των επιπέδων διοίκησης στο τομέα δια βίου μάθησης, δηλαδή του τοπικού, του περιφερειακού και του κεντρικού. Για το λόγο αυτό, απαιτείται η λειτουργία υποστηρικτικού μηχανισμού που θα στηρίζει την εκκίνηση εφαρμογής του όλου εγχειρήματος.

Κεφάλαιο 3^ο

Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης

Εισαγωγή

Στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται οι δυνατότητες που η νομοθεσία δίνει στο Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης να λειτουργήσει ως φορέας διοίκησης του Εθνικού Δικτύου Δια Βίου Μάθησης.

Κέντρο Δια Βίου Μάθησης στο Δήμο

Βάσει του νόμου, στις αρμοδιότητες του Δήμου περιλαμβάνεται και η ίδρυση και λειτουργία Κέντρου Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ)¹². Το Κέντρο οργανώνεται στο πλαίσιο της υπηρεσιακής μονάδας που ασκεί αρμοδιότητες δια βίου μάθησης ή νομικού προσώπου του Δήμου και που η ύπαρξή της/του αποτελεί προϋπόθεση ίδρυσής του.

Το Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης, ως μονάδα εκπαίδευσης ενηλίκων και υποσύστημα της δια βίου μάθησης:

1. εφαρμόζει το Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης
2. λειτουργεί και διαχειρίζεται τις τοπικές δομές
3. εφαρμόζει προγράμματα της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης, στο πλαίσιο προγραμματικών συμβάσεων, και προγραμμάτων των Κ.Π.Ε. του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, αντίστοιχα στο πλαίσιο Προγραμματικών Συμβάσεων.

Σύμφωνα με το νόμο, το Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης έχει δύο βασικές κατηγορίες αρμοδιοτήτων:

1. να εφαρμόζει το Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης και να λειτουργεί / διαχειρίζεται τις τοπικές δομές
2. να υλοποιεί Προγράμματα Δια βίου Μάθησης, στο πλαίσιο προγραμματικών συμβάσεων, και προγραμμάτων των Κ.Π.Ε. του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων.

Δήμος, πάροχος Προγραμμάτων Γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Τα Προγράμματα Δια Βίου Μάθησης, που ο Δήμος υλοποιεί, είναι προγράμματα γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων, τα οποία αν και δεν παρέχουν στην παρούσα φάση πιστοποιημένες βεβαιώσεις, συμ-

12. Στο άρθρο 23 «Ρύθμιση θεμάτων λαϊκής επιμόρφωσης και επαγγελματικής κατάρτισης» του νόμου 3879/2010 αναφέρονται: α) η υπηρεσιακή μονάδα της καταργούμενης νομαρχιακής αυτοδιοίκησης που ασκούσε αρμοδιότητες λαϊκής επιμόρφωσης ή γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων μεταφέρεται, ως σύνολο αρμοδιοτήτων, θέσεων και προσωπικού, στο Δήμο που αποτελεί την πρωτεύουσα του αντίστοιχου νομού (περιφερειακή ενότητα) και εντάσσεται στην υπηρεσιακή μονάδα που ασκεί αρμοδιότητες δια βίου μάθησης (κατ' εξαίρεση, στο πλαίσιο του νόμου δινόταν η δυνατότητα στο προσωπικό, εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός μηνός από την τη δημοσίευση του νόμου, να αιτηθεί την έναξή του σε υπηρεσιακή μονάδα της Περιφέρειας που ασκεί αρμοδιότητες δια βίου μάθησης), β) αντίστοιχα, σε περίπτωση που υπάρχει αποκεντρωμένη δομή της ανωτέρω υπηρεσιακής μονάδας της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης σε περιφερειακό δήμο που δεν είναι πρωτεύουσα νομού, η δομή μεταφέρεται στον περιφερειακό δήμο.

βάλλουν:

- στη δημιουργία θετικής στάσης, ως προς τη μάθηση και ενίσχυση των ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην εκπαίδευση
- στην ενίσχυση της ικανότητας προσαρμογής στις γνωστικές απαιτήσεις ενός συνεχώς εξελισσόμενου κοινωνικο-οικονομικού χώρου δράσης των ενηλίκων πολιτών
- στη δυνατότητα, ιδίως για τους πολίτες με χαμηλά προσόντα ή μεγαλύτερης ηλικίας, να βελτιώσουν - ανεξάρτητα από την ηλικία τους - την ικανότητα προσαρμογής τους στις αλλαγές που επέρχονται στην αγορά εργασίας και την κοινωνία
- στη σύνδεση ή επανασύνδεση με την εκπαιδευτική διαδικασία ενηλίκων, οι οποίοι για οποιονδήποτε λόγο δεν ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική εκπαίδευση
- στην αναβάθμιση ή τον αναπροσανατολισμό των δεξιοτήτων όσων πλήττονται από την ανεργία ή βρίσκονται σε μεταβατική περίοδο στη σταδιοδρομία τους
- στην κοινωνική ένταξη, την ενεργό συμμετοχή στα κοινά και την προσωπική ανάπτυξη
- στην αναβάθμιση των συνθηκών εκπαίδευσης, εργασίας και κοινωνικής κατάστασης και κατά συνέπεια στην άμβλυνση κοινωνικών ανισοτήτων που προέρχονται από την ανισοκατανομή μορφωτικών πόρων μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων (ειδικά στις κοινωνικές ομάδες που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως ευπαθείς)
- στη συμμετοχή στην «κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας» και στην πρόσβαση στις νέες εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ευκαιρίες
- στην ανάπτυξη της ενεργού ιδιότητας του πολίτη
- στη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου στο πεδίο του πολιτισμού
- στην ενίσχυση της ισότητας των δύο φύλων
- στη μείωση του «ψηφιακού χάσματος»
- στη δυνατότητα εκπαίδευσης/επιμόρφωσης με ευελιξία ως προς το χώρο και τον χρόνο
- στην ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση ενηλίκων

Κατά συνέπεια, συμβάλλουν στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας, στην ενίσχυση της απασχόλησης και στην κοινωνική συνοχή.

Συμπερασματικά,

τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης συστήνονται και λειτουργούν, σύμφωνα με το Ν.3879/2010, σε όσους Δήμους το επιθυμούν. Ειδικότερα, οι υπηρεσιακές μονάδες των Δήμων που ασκούν αρμοδιότητες δια βίου μάθησης ιδρύουν το Κέντρο Δια Βίου Μάθησης, στο οποίο υλοποιούνται προγράμματα Γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Ίδρυση και λειτουργία Δημοτικού Κέντρου Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ)

Βήμα 1^ο. Προϋπόθεση, όπως ήδη αναφέρθηκε, για την ίδρυση και λειτουργία Δημοτικού Κέντρου Δια Βίου Μάθησης είναι η ύπαρξη στον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου, υπηρεσιακής μονάδας (Διεύθυνση, Τμήμα, Γραφείο), στο πλαίσιο της οποίας ασκούνται αρμοδιότητες δια βίου μάθησης.

Αντίστοιχα, στο άρθρο 97 του νόμου 3852/2010 (Πρόγραμμα Καλλικράτης), ορίζεται ότι οι Οργανισμοί των Δήμων θα πρέπει να περιλαμβάνουν υπηρεσιακές μονάδες με αντικείμενα τις μεταφερόμενες αρ-

13. Γενική Εκπαίδευση Ενηλίκων: Περιλαμβάνει όλες τις οργανωμένες μαθησιακές δραστηριότητες που απευθύνονται σε ενηλίκους και στοχεύουν στον εμπλουτισμό γνώσεων, στην ανάπτυξη και βελτίωση ικανοτήτων και δεξιοτήτων, στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη, καθώς και στην άμβλυνση των μορφωτικών και κοινωνικών ανισοτήτων. Παρέχεται από φορείς της Τυπικής Εκπαίδευσης και από φορείς της Μη Τυπικής Εκπαίδευσης.

μοδιότητες. Ένα από τα αντικείμενα που αναφέρεται ρητά είναι εκείνο της Παιδείας, από κοινού με τα αντικείμενα Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νέας Γενιάς.

Στα δέκα (10) πρότυπα σχέδια Οργανισμών Εσωτερικών Υπηρεσιών (ΟΕΥ), καθώς και στον Οδηγό προσαρμογής των πρότυπων σχεδίων Οργανισμών Εσωτερικών Υπηρεσιών που έχει συντάξει η ΕΕΤΑΑ¹⁴, παρουσιάζονται αναλυτικά οι δυνατότητες που κάθε Δήμος έχει, για να εντάξει τους τομείς της Παιδείας και της Δια Βίου Μάθησης στον Οργανισμό που θα εγκρίνει.

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται συνοπτικά οι Υπηρεσιακές Μονάδες που προτείνονται στους Δήμους για την άσκηση των αρμοδιοτήτων παιδείας και δια βίου μάθησης.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ¹⁵			
Ομάδα	Υποομάδα	Πληθυσμός	Υπηρεσιακές Μονάδες
Δήμοι Μητροπολιτικών κέντρων	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	25.000 -60.000	Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού Τμήμα Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Πολιτισμού
	Μεγάλοι δήμοι*	>60.000	Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού Τμήμα Παιδείας και Δια Βίου Μάθησης
Περιφερειακοί Ηπειρωτικοί δήμοι / Δήμοι Κρήτης και Λοιποί νησιωτικοί δήμοι	Μικροί δήμοι	<=10.000	Αυτοτελές Γραφείο Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού
	Μικροί προς μεσαίοι δήμοι	10.001 -30.000	Αυτοτελές Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού Γραφείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης & Πολιτισμού
	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	30.001 - 60.000	Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού Τμήμα Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Πολιτισμού
	Μεγάλοι δήμοι	>60.000	Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού Τμήμα Παιδείας και Δια Βίου Μάθησης
Νησιωτικοί δήμοι Ν. Αιγαίου, Β. Αιγαίου και Ιονίου	Μικροί νησιωτικοί δήμοι**	<= 3.000	Αυτοτελές Γραφείο Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού
	Μικροί προς μεσαίοι νησιωτικοί δήμοι***	3.001 - 20.000	Αυτοτελές Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού Γραφείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Πολιτισμού
	Μεσαίοι προς μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	20.001 -60.000	Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού Τμήμα Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Πολιτισμού
	Μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	>60.000	Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού Τμήμα Παιδείας και Δια Βίου Μάθησης

* στην ανάλυση δεν συμπεριλαμβάνονται ο Δήμος Αθηναίων και ο Δήμος Θεσσαλονίκης

** στην ανάλυση δεν συμπεριλαμβάνονται ο Δήμος Λέρου

*** στην ανάλυση δεν συμπεριλαμβάνονται ο Δήμος Κέας

14. Η ΕΕΤΑΑ έχει συντάξει δέκα (10) πρότυπα σχέδια Οργανισμών Εσωτερικών Υπηρεσιών, καθώς και τον Οδηγό Προσαρμογής των πρότυπων σχεδίων Οργανισμών Εσωτερικών Υπηρεσιών, στο πλαίσιο της Πράξης "Αποτύπωση υφιστάμενης κατάστασης οργανωτικής δομής και στελέχωσης ΟΤΑ και Περιφερειών - Υποστήριξη για τη σύνταξη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας των νέων Δήμων" που χρηματοδοτήθηκε από το ΕΠ "Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 - 2013". Τα πρότυπα σχέδια ΟΕΥ και ο Οδηγός προσαρμογής τους είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα της ΕΕΤΑΑ (www.eetaa.gr).

15. Πηγή: ΕΕΤΑΑ

Βήμα 2^ο. Τα Δημοτικά Κέντρα Δια Βίου Μάθησης έχουν τη δυνατότητα να υλοποιούν Προγράμματα Δια Βίου Μάθησης μέσω προγραμματικών συμβάσεων ή με την ιδιότητα του δικαιούχου ΕΣΠΑ.

Προγραμματικές Συμβάσεις Δια Βίου Μάθησης

Ο νόμος 3879/2010 στο άρθρο 21¹⁶ δίνει τη δυνατότητα στον Δήμο να συνάπτει Προγραμματική Σύμβαση «για την παροχή υπηρεσιών δια βίου μάθησης κάθε είδους και για την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης». Οι Προγραμματικές αυτές Συμβάσεις ονομάζονται Προγραμματικές Συμβάσεις Δια Βίου Μάθησης και υπόκεινται στον προσυμβατικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου¹⁷.

Με αυτές τις Προγραμματικές Συμβάσεις ο Δήμος αναλαμβάνει:

α) τη λειτουργία και τη διαχείριση των τοπικών δομών και την εφαρμογή των προγραμμάτων γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης και β) την εφαρμογή προγραμμάτων δια βίου μάθησης των Κ.Π.Ε. του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Στο πλαίσιο αυτών των προγραμματικών συμβάσεων, μπορεί να συγκροτείται συλλογικό όργανο σε επίπεδο δήμου, που αποτελείται από εκπροσώπους επιστημονικών, επαγγελματικών, κοινωνικών και πολιτιστικών φορέων και παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη στο σχεδιασμό και την εφαρμογή του τοπικού προγράμματος δια βίου μάθησης και, ειδικότερα, των προγραμμάτων ή δράσεων της προγραμματικής σύμβασης.

Η διαχείριση των προγραμμάτων της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης και του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο μπορεί να γίνεται με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 23 και 24 της 5067/30.12.1985 απόφασης των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Πολιτισμού και Οικονομικών (ΦΕΚ 794 Β'), οπότε στην προγραμματική σύμβαση ορίζονται ο διατάκτης των δαπανών και ο υπόλογος διαχειριστής, εφαρμοζομένων ως προς τον έλεγχο των δαπανών των διατάξεων που ισχύουν για τον προληπτικό έλεγχο των δήμων.

Υλοποίηση Προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης, ως δικαιούχος, στο πλαίσιο εθνικών ή ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων

Στην περίπτωση που ο Δήμος ενδιαφέρεται να υλοποιήσει προγράμματα δια βίου μάθησης στο πλαίσιο εθνικών ή και ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων (ΕΣΠΑ, ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες, ανταγωνιστικά προγράμματα) το Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης οφείλει να είναι αδειοδοτημένο, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

Συγκεκριμένα,

“Φυσικά πρόσωπα, νομικά πρόσωπα, ενώσεις προσώπων και Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) παρέχουν υπηρεσίες μη τυπικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ως Κέντρα Δια Βίου Μάθησης.”¹⁸

16. Στο άρθρο 21 ν. 3879/2010 αναφέρεται ότι “για την πραγματοποίηση επενδύσεων, την εφαρμογή προγραμμάτων και την υλοποίηση δράσεων που περιλαμβάνονται σε εθνικό ή περιφερειακό ή τοπικό πρόγραμμα δια βίου μάθησης, για την παροχή υπηρεσιών δια βίου μάθησης κάθε είδους και για την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης, το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και οι φορείς διοίκησης της δια βίου μάθησης μπορούν να συνάπτουν, μεμονωμένα ή από κοινού, προγραμματικές συμβάσεις μεταξύ τους ή και με φορείς του δημόσιου τομέα, όπως αυτός ορίζεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 (ΦΕΚ 65 Α'), περιλαμβανομένων των φορέων παροχής υπηρεσιών δια βίου μάθησης, εφόσον αυτοί ανήκουν στο δημόσιο τομέα ή και με τους λοιπούς φορείς της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 και μπορούν να συμμετέχουν και οι φορείς που περιγράφονται ως

Ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ) χορηγεί άδεια Κέντρου Δια Βίου Μάθησης Ένα και Κέντρου Δια Βίου Μάθησης Δύο σε φυσικά, νομικά πρόσωπα, ενώσεις προσώπων και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, με απόφαση του Διοικητικού του Συμβουλίου, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
Κριτήριο διάκρισης των Κέντρων Δια Βίου Μάθησης σε Επίπεδο ένα και Επίπεδο δύο είναι η κτιριο-λογική υποδομή.

Βήμα 3^ο. Το Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης θα πρέπει να έχει κατάλληλη οργάνωση και διασύνδεση με τις άλλες διοικητικές ενότητες του Δήμου και ικανό προσωπικό, προκειμένου να είναι σε επιχειρησιακή ετοιμότητα να προγραμματίζει, σχεδιάζει, υλοποιεί, παρακολουθεί και αξιολογεί τις δράσεις που ο Δήμος εφαρμόζει στον τομέα της δια βίου μάθησης.

Προγράμματα Δια Βίου Μάθησης / Προγράμματα Γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Στο πλαίσιο της αποκέντρωσης των δράσεων Δια Βίου Μάθησης, όσοι Δήμοι λειτουργούν Κέντρα Διά Βίου Μάθησης, έχουν τη δυνατότητα υλοποίησης προγραμμάτων Γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Το Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων, στην πρώτη φάση εφαρμογής του Νόμου 3879/2010 και με στόχο την υποστήριξη των νέων πολιτικών και την άμεση εκπαιδευτική παρέμβαση σε τοπικό επίπεδο ενέταξε, τον Απρίλιο του 2012, στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», στους Άξονες Προτεραιότητας 7 και 8, Πράξεις με τίτλο «Κέντρα Δια Βίου Μάθησης - Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας ΑΠ7 & ΑΠ8», με φορέα υλοποίησης το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (ΙΝΕΔΙΒΙΜ) και συνεργαζόμενους εταίρους τους: Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ), Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), Εθνικό Συμβούλιο Νεολαίας (ΕΣΥΝ) και όλους τους ενδιαφερομένους Δήμους.

Επειδή το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» δεν είχε τη δυνατότητα να καλύψει τον Άξονα Προτεραιότητας 09 (Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Νοτίου Αιγαίου), η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς εξασφάλισε από τον τακτικό προϋπολογισμό, τους απαιτούμενους πόρους για την υλοποίηση του έργου «Κέντρα Διά Βίου Μάθησης Στερεάς Ελλάδας και Νοτίου Αιγαίου» κατά το διάστημα 1/1/13 ως 30/6/15 στους Δήμους των Περιφερειών Στερεάς Ελλάδας και Νοτίου Αιγαίου, στο πλαίσιο Προγραμματικής Σύμβασης ανάμεσα στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, του Ιδρύματος Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης και της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ).

Η ανταπόκριση των Δήμων στην πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς ήταν τεράστια. Στο συνολικό πρόγραμμα συμμετέχουν 291 Δήμοι από τους 325 της χώρας¹⁹.

Τα *Προγράμματα Γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων*, που υλοποιούνται στα Δημοτικά Κέντρα Διά Βίου Μάθησης διακρίνονται σε Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας²⁰.

Τα *Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας* οι Δήμοι τα επιλέγουν από διαθέσιμο πίνακα προγραμμάτων,

τρίτο συμβαλλόμενοι ανωτέρω”.

17. Βλέπε αναλυτικά στο βιβλίο “Οδηγός Νέων Δημοτικών Αρχών III: Σύστημα Διακυβέρνησης”, Δήμητρας Κουτσούρη και Ντορέττας Αλεξίου, έκδοση Υπ. Εσωτερικών, ΚΕΔΕ, ΕΕΤΑΑ, 2014.

18. Νόμος 4093/2012 Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016.

19. Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ παρουσιάζονται οι Δήμοι που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

20. Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ παρουσιάζονται τα Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας και Τοπικής Εμβέλειας, τα οποία υλοποιούνται στο πλαίσιο του έργου και για τα οποία έχουν εκπονηθεί τα εκπαιδευτικά προγράμματα σπουδών και το εκπαιδευτικό υλικό.

ο οποίος εκφράζει τις Εθνικές και Ευρωπαϊκές Πολιτικές σε θέματα Δια Βίου Μάθησης Ενηλίκων στα ακόλουθα θεματικά πεδία:

1. Οικονομία - Επιχειρηματικότητα
2. Ποιότητα ζωής - Περιβάλλον
3. Νέες Τεχνολογίες
4. Γλώσσα και Επικοινωνία
5. Κοινωνικές Δεξιότητες και Δράσεις
6. Πολιτισμός και Τέχνη
7. Προγράμματα Ευάλωτων Κοινωνικά Ομάδων

Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας είναι αυτά που έχουν προτείνει οι Δήμοι και τα οποία ανταποκρίνονται στις τοπικές ανάγκες υποστήριξης και την προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και προσωπικής ανάπτυξης των δημοτών τους, έχουν εγκριθεί από τη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς και στη συνέχεια έχουν αναπτυχθεί τα εκπαιδευτικά πακέτα.

Το Έργο υποστηρίζει τους Δήμους για την υλοποίηση των προγραμμάτων δια βίου μάθησης, με την παροχή:

- εξειδικευμένου προσωπικού (υπεύθυνοι εκπαίδευσης και υπεύθυνοι διασφάλισης ποιότητας), προκειμένου να διασφαλιστεί η υψηλής ποιότητας παροχή δια βίου μάθησης στους συμμετέχοντες
- προγραμμάτων σπουδών
- εκπαιδευτών
- εκπαιδευτικού υλικού, ενώ
- καλύπτει μέρος των δαπανών υλοποίησης των προγραμμάτων

Τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα του Έργου αποδεικνύουν την μεγάλη ανταπόκριση των δημοτών και κατά συνέπεια την αναγκαιότητα υλοποίησης ενεργειών δια βίου μάθησης στις τοπικές κοινωνίες²¹.

Η χρηματοδότηση του έργου ολοκληρώνεται τον Ιούνιο 2015, ενώ το νέο ΕΣΠΑ διαφαίνεται ότι επιφυλάσσει στο Δήμο ρόλο δικαιούχου προγραμμάτων δια βίου μάθησης.

Τα προγράμματα, στην παρούσα φάση, δεν παρέχουν στους συμμετέχοντες σε αυτά βεβαιώσεις παρακολούθησης που πιστοποιούν γνώσεις και δεξιότητες για εύρεση εργασίας, εφοδιάζουν όμως τους καταρτιζόμενους με γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες.

Στο σημείο αυτό, θα ήταν ενδιαφέρον να αναφερθούμε και σε ένα άλλο σημαντικό πρόγραμμα που υλοποιεί το Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων, μέσω του Ιδρύματος Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (ΙΝΕΔΙΒΙΜ) και αφορά τις Σχολές Γονέων.

Το ΙΝΕΔΙΒΙΜ, στο πλαίσιο του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων, υλοποιεί:

Α. Το έργο "Σχολές Γονέων"²² με σκοπό τη στήριξη των γονέων, προκειμένου να μπορούν να αντα-

21. Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του έργου πανελλαδικά.

22. Σχολές Γονέων λειτουργούν σε 57 πόλεις της χώρας: Ορεσιτιάδας, Δράμας, Καβάλας, Ξάνθης, Κομοτηνής, Βέροιας, Επανομής Θεσσαλονίκης, Έδεσσας, Κατερίνης, Σερρών, Πολυγύρου, Κιλκίς, Καστοριάς, Πτολεμαΐδας, Φλώρινας, Γρεβενών, Αρτέων, Φιλιατών, Ιωαννινών, Πρέβεζας, Καρδίτσας, Λάρισας, Βόλου, Τρικκαίων, Μεσολογίου, Πατρέων, Πύργου, Ορχομενού, Χαλκίδας, Καρπενησίου, Λαμίας, Άμφισσας, Αθηναίων, Παιανίας, Χαλανδρίου, Αιγάλεω, Μεγαράων, Πειραιά, Ηλιούπολης, Άργους, Τρίπολης, Κορίθου, Σπάρτης, Καλαμάτας, Μυτιλήνης, Βαθέος Σάμου, Χίου, Ρόδου, Ερμούπολης, Ζακύνθου, Κερκυραίων, Αργοστολίου, Λευκάδας, Ηρακλείου, Αγίου Νικολάου, Ρεθύμνου και Χανίων. Το έργο εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο.

ποκριθούν με επιτυχία στο σύνθετο και δύσκολο ρόλο τους, όπως αυτός διαμορφώνεται στις σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Το έργο απευθύνεται σε γονείς παιδιών όλων των ηλικιών, κάθε εθνικής προέλευσης, ηλικίας και μόρφωσης, σε μελλοντικούς γονείς, γονείς ατόμων με αναπηρίες, εκπαιδευτικούς, ενήλικες τρίτης ηλικίας, ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Προσφέρει γνώσεις και ευκαιρίες για προβληματισμό μέσα από την υλοποίηση επτά (7) εκπαιδευτικών προγραμμάτων: 1. Η οικογένεια στη σύγχρονη εποχή, 2. Διαφυλικές σχέσεις, 3. Ανάπτυξη στην τρίτη ηλικία 4. Συνεργασία εκπαιδευτικών-οικογένειας, 5. Ψυχολογική υποστήριξη και αγωγή υγείας ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, 6. Συμβουλευτική γονέων παιδιών με αναπηρίες, 7. Στερεότυπα και διακρίσεις στην οικογένεια.

Β. Το έργο «Εκπαίδευση των μεταναστών στην ελληνική γλώσσα, την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό - ΟΔΥΣΣΕΑΣ»²³. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε πολίτες της Ε.Ε. και υπηκόους τρίτων χωρών ανεξαρτήτως καταγωγής, από την ηλικία των 16 ετών και άνω, που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα. Σκοπός του είναι οι εκπαιδευόμενοι να αποκτήσουν τις γλωσσικές δεξιότητες και τις πρακτικές κοινωνικές και διαπολιτισμικές ικανότητες που απαιτούνται για την κοινωνική ένταξη των ιδίων και των οικογενειών τους.

Γ. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα Εθελοντικής Δράσης για τη Διαχείριση Κινδύνων και Κρίσεων και Αντιμετώπιση Εκτάκτων Αναγκών «Προστατεύω τον εαυτό μου και τους άλλους»²⁴, με στόχο την εκπαίδευση Εθελοντών για την απόκτηση δεξιοτήτων Διαχείρισης Κινδύνων και Κρίσεων και Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών.

Δ. Τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης για το Περιβάλλον και την Αειφορία²⁵, με στόχο την περιβαλλοντική εκπαίδευση μέσω της βιωματικής μάθησης. Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Αειφορίας απευθύνονται στην οικογένεια ως μονάδα (ενήλικα και ανήλικα μέλη της), τους εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ως ενήλικες αλλά και ως «δασκάλους», καθώς και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο της περιοχής εμβέλειας του κάθε Κέντρου. Στόχος τους είναι να κινητοποιηθούν εκπαιδευτικοί, γονείς, παιδιά, έφηβοι αλλά και όλη η τοπική κοινωνία κάθε περιοχής και να συμμετέχουν ενεργά στη διαχείριση του περιβάλλοντος και στη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας.

Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης, με ευθύνη εφαρμογής του Τοπικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης

Σχετικά με την αρμοδιότητα που η νομοθεσία δίνει στο Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης να εφαρμόζει το Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης και να λειτουργεί / διαχειρίζεται τις τοπικές δομές, με την έννοια των δομών δια βίου μάθησης που δραστηριοποιούνται στη χωρική έκταση του Δήμου δεν έχει εκδοθεί, μέχρι σήμερα, κανένα διευκρινιστικό κείμενο.

Σύμφωνα με το νόμο, το Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης αποτελεί τη διοικητική ενότητα - εκτελεστικό βραχίονα του Δήμου για την εφαρμογή του Τοπικού Προγράμματος και της "λειτουργίας / διαχείρισης" των τοπικών δομών - όροι που θα πρέπει να διευκρινιστούν για να μην οδηγήσουν σε παρερμηνείες.

23. Το έργο εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο.

24. Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους

25. Το έργο εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο.

Αυτό σημαίνει διοικητική ενότητα κατάλληλα στελεχωμένη και εξοπλισμένη, με ευθύνες πέραν της παροχής προγραμμάτων γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων.

Συμπέρασμα

Οι αρμοδιότητες του Δημοτικού Κέντρου Δια Βίου Μάθησης θα πρέπει να αποσαφηνιστούν σχετικά την ευθύνη λειτουργίας και διαχείρισης των τοπικών δομών.

Το Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης, ως πάροχος προγραμμάτων γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων, θα πρέπει να επενδύσει πόρους για να ανταποκριθεί σε αυτή την δυνατότητα που ο νόμος του προσφέρει.

Κεφάλαιο 4°

Τοπική Αυτοδιοίκηση, Παιδεία και Δια Βίου Μάθηση, η επόμενη ημέρα

Στα προηγούμενα κεφάλαια, παρουσιάστηκαν αναλυτικά οι υποχρεώσεις και οι δυνατότητες που έχουν οι Δήμοι της χώρας στους τομείς της Παιδείας και της Δια Βίου Μάθησης.

Ως **Φορείς Διοίκησης** οι Δήμοι έχουν την υποχρέωση της εκπόνησης και παρακολούθησης του Τοπικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης.

Στο **Εθνικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης (2013-2015)** αφιερώνεται ιδιαίτερο κεφάλαιο στη Δικτύωση των φορέων Δια Βίου Μάθησης και στην Αποκέντρωση των Δομών και Υπηρεσιών Δια Βίου Μάθησης και τη σύνδεσή τους με τη βιώσιμη Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη.

Στόχοι της δικτύωσης των φορέων είναι:

- η άρση των αλληλοεπικαλύψεων
- η επίτευξη στοχευμένων δράσεων, που θα λαμβάνουν υπόψη τις τοπικές ιδιαιτερότητες και θα καλύπτουν τις διαφορετικές ανάγκες διαφορετικών ομάδων στόχων
- η άρση, κατά συνέπεια, περιφερειακών ανισοτήτων

Στο πλαίσιο αυτό προκρίνονται, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες πολιτικές:

- διερεύνηση των αναγκών για κατάρτιση σε περιφερειακό επίπεδο, με βάση συγκεκριμένες κατηγορίες εκπαιδευομένων και τομείς οικονομικής δραστηριότητας
- ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης ανά Περιφέρεια
- πλήρης ανάπτυξη των Δημοτικών Κέντρων Δια Βίου Μάθησης στους Καλλικρατικούς Δήμους
- ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος διασύνδεσης φορέων Δια Βίου Μάθησης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο
- αξιοποίηση δυνατοτήτων ηλεκτρονικής μάθησης, π.χ. e- Κέντρα Δια Βίου Μάθησης
- ανάπτυξη προσωπικών συστημάτων πληροφόρησης και προσανατολισμού [guidance] σε τοπικό επίπεδο
- αξιοποίηση υφιστάμενης τεχνολογίας και υποδομών της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΕΠΑΛ, τεχνικά λύκεια, Ι.Ε.Κ., ΚΔΒΜ, ΑΕΙ, ΑΤΕΙ) και ενίσχυση της ελκυστικότητάς της και της σύνδεσής της με την αγορά εργασίας
- συνέργεια μη τυπικής, τυπικής και άτυπης μάθησης, μέσω των Σχολών Γονέων και του επανακαθορισμού της θεματολογίας τους.

Οι Δήμοι, κατά συνέπεια θα πρέπει να έχουν ή να αποκτήσουν την επιχειρησιακή ετοιμότητα, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στη συγκεκριμένη αρμοδιότητα και σε ό, τι απορρέει από αυτή. Ειδικότερα, θα πρέπει:

- να διαθέτουν στελεχωμένη την αρμόδια διοικητική ενότητα
- να γνωρίζουν τους φορείς όλων των μορφών δια βίου μάθησης που δραστηριοποιούνται στη χωρική έκταση του Δήμου

■ να έχουν συστηματική επαφή με τους φορείς που άμεσα ή έμμεσα εμπλέκονται με τους τομείς της παιδείας και της δια βίου μάθησης

Παράλληλα, η ελληνική πολιτεία θα πρέπει να αναπτύξει (και να δώσει τις δυνατότητες, προκειμένου να λειτουργήσουν στους Δήμους και τις Περιφέρειες) δυναμικές συστημικές παρεμβάσεις σχετικά με:

1. τη διασύνδεση των φορέων Δια Βίου Μάθησης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο
2. τη διερεύνηση των αναγκών για κατάρτιση σε περιφερειακό επίπεδο και για δια βίου μάθηση σε τοπικό επίπεδο
3. την ανάπτυξη συστημάτων πληροφόρησης και προσανατολισμού σε τοπικό επίπεδο

Οι Δήμοι έχουν θεσμικά τη δυνατότητα υλοποίησης Προγραμμάτων Γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Η δυνατότητα αυτή είναι στην πολιτική βούληση και την επιχειρησιακή δυνατότητα των Δήμων αν θα την ενεργοποιήσουν ή όχι.

Τα πρώτα αποτελέσματα από τα προγράμματα, που υλοποιήθηκαν, στο πλαίσιο του έργου «Κέντρα Διά Βίου Μάθησης - Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας» που χρηματοδοτήθηκαν από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και εθνικούς πόρους, παρουσίασαν εμφανώς την αποδοχή από τους πολίτες. Μέχρι και το Μάιο του 2015 θα έχουν ολοκληρωθεί πανελλαδικά 12.777 προγράμματα Διά Βίου Μάθησης στα οποία συμμετέχουν 206.272 ενήλικες. Ανέδειξαν παράλληλα και τα προβλήματα που σε κάθε νέο εγχείρημα παρουσιάζονται.

Η παροχή στους δημότες:

■ εύστοχων, έγκυρων, υψηλής ποιότητας και εύκολα προσβάσιμων προγραμμάτων, που συνδέονται με το τοπικό, αλλά και το ευρύτερο περιβάλλον

■ προγραμμάτων που στοχεύουν στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου, στην καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων συμβατών με τις νέες συνθήκες, στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και γενικότερα στην ανάπτυξη της ιδιότητας του ενεργού και ενημερωμένου πολίτη

■ προγραμμάτων που στηρίζουν την κοινωνική ένταξη ευάλωτων ομάδων, προσφέροντας σε αυτές ένα επαρκές επίπεδο γενικών και επαγγελματικών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, με στόχο την ενδυνάμωσή τους και την εξασφάλιση της κοινωνικής και επαγγελματικής τους ένταξης

■ προγραμμάτων που αφ' ενός αποτελούν εξειδίκευση του εθνικού προγράμματος δια βίου μάθησης αφ' ετέρου προκρίνουν ανάγκες που συνδέονται με την τοπική ιδιαιτερότητα και τις αναπτυξιακές πρωτοβουλίες κάθε περιοχής

είναι μία ιδιαίτερα σημαντική πρωτοβουλία.

Ο Δήμος, που θα επιλέξει να αξιοποιήσει αυτή τη δυνατότητα, θα πρέπει να επενδύσει πόρους, πόρους υποδομής και ανθρώπινους. Το Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης θα πρέπει να διαθέτει την κατάλληλη κτιριακή υποδομή, τον κατάλληλο εξοπλισμό και το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό.

Η Ελληνική πολιτεία παράλληλα θα πρέπει να στηρίξει την Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση σε αυτό το νέο και καινοτόμο, για τα ελληνικά δεδομένα, εγχείρημα.

Κρίσιμα «σημεία - κλειδιά» για την επιτυχία του εγχειρήματος είναι:

1. η πρόσβαση σε πιστοποιημένα προγράμματα δια βίου μάθησης
2. η παροχή πιστοποιημένου εκπαιδευτικού υλικού σε ηλεκτρονική μορφή που ο Δήμος θα έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει στα προγράμματα που υλοποιεί
3. η λειτουργία ηλεκτρονικού μητρώου πιστοποιημένων εκπαιδευτών δια βίου μάθησης, σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας
4. η πρόβλεψη των Δήμων στο τομεακό και στα περιφερειακά προγράμματα, ως πάροχος δια βίου μάθησης, με το ρόλο του δικαιούχου.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να τονιστεί ότι πιστοποιημένα προγράμματα δια βίου μάθησης, πιστο-

ποημένο εκπαιδευτικό υλικό και μητρώο πιστοποιημένων εκπαιδευτών έχουν ήδη παραχθεί, στο πλαίσιο του προγράμματος «Κέντρα Διά Βίου Μάθησης – Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας» που χρηματοδοτήθηκε από το ΕΠ «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», και τα οποία κάλλιστα μπορούν να αποτελέσουν μία σημαντική αφετηρία του όλου εγχειρήματος.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η δυνατότητα δραστηριοποίησης του Δήμου ως φορέας πάροχος, μέσω του Δημοτικού Κέντρου Δια Βίου Μάθησης, εξαρτάται από την πολιτική βούληση και την επιχειρησιακή δυνατότητα. Τι συμβαίνει όμως όταν υπάρχει πολιτική βούληση και δεν υπάρχει επιχειρησιακή δυνατότητα;

Αρκετοί είναι οι Δήμοι που η οικονομική κατάσταση και η έλλειψη προσωπικού τους εμποδίζει, παρά τη μεγάλη ανταπόκριση που τα προγράμματα δια βίου μάθησης είχαν στους δημότες τους, να προχωρήσουν σε ένα τέτοιο εγχείρημα.

Σε αυτή την περίπτωση, η ελληνική πολιτεία θα πρέπει να δώσει δυνατότητα και στις δύο κατηγορίες των Δήμων, δηλαδή και σε εκείνους που θα θελήσουν να λειτουργήσουν με ίδιους πόρους τα Δημοτικά Κέντρα Δια Βίου Μάθησης, καθώς και σε εκείνους που παρότι έχουν την πολιτική βούληση δεν έχουν τις λειτουργικές δυνατότητες, να εφαρμόσουν προγράμματα δια βίου μάθησης, στο πλαίσιο της εξειδίκευσης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014 -2020».

Στο πρώτο κεφάλαιο, αναφέρθηκαν οι αρμοδιότητες που ο Δήμος έχει στους τομείς της Παιδείας και της Δια Βίου Μάθησης. Η αναλυτική παρουσίαση των νέων αρμοδιοτήτων που η Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει αναλάβει στον τομέα της δια βίου μάθησης και ιδίως η υποχρέωση που έχει, να εκπονεί και να παρακολουθεί το Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης, οδηγεί τον συντάκτη στο συμπέρασμα της ολιστικής προσέγγισης του ρόλου της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης από την Ελληνική Πολιτεία.

Συγκεκριμένα:

1. το Τοπικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης οφείλει να περιλαμβάνει όλες τις μορφές δράσεων γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων που σχεδιάζουν και εφαρμόζουν οι καθ' ύλη αρμόδιοι φορείς που δραστηριοποιούνται στη χωρική ενότητα του Δήμου. Το Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης είναι ο εκτελεστικός βραχίονας του Δήμου για την υλοποίηση και παρακολούθηση της εφαρμογής του Τοπικού Προγράμματος. Κατά συνέπεια, αφορά και το σύνολο των θεμάτων που ο Δήμος έχει θεσμικά την αρμοδιότητα να πραγματεύεται τους τομείς της δια βίου μάθησης. Η ελληνική πολιτεία θα πρέπει να προσεγγίσει το Δήμο μέσα από το πρίσμα της καθολικότητας και να του παράσχει τα απαραίτητα εφόδια και εργαλεία: συστηματικές παρεμβάσεις (όπως αναφέρθηκαν παραπάνω) προσωπικό, εξοπλισμό, οικονομικούς πόρους,
2. οικονομικοί πόροι προς τους Δήμους, στοχοθετημένοι στους τομείς παιδείας και δια βίου μάθησης, τόσο από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους και τον Κρατικό Προϋπολογισμό, όσο και από τους Ευρωπαϊκούς Πόρους. Ειδικότερα, η λειτουργία προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων μέσα ή σε συνεργασία με τα Δημοτικά Κέντρα Δια Βίου Μάθησης μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά στην αξιοποίηση των περιορισμένων ευρωπαϊκών πόρων και παράλληλα να στηρίξει την ενδυνάμωση της αρμόδιας διοικητικής μονάδας και του Κέντρου Δια Βίου Μάθησης στους Δήμους, που θα οφείλουν να εμβαθύνουν στα ζητήματα αυτά, να συνεργαστούν με τις Δημοτικές Επιτροπές Παιδείας και τις Σχολικές Επιτροπές και να σχεδιάζουν και εφαρμόζουν συγκεκριμένο Πλάνο Δράσεων.
3. οι Δήμοι έχουν συνταγματικά την ευθύνη της «τοπικής υπόθεσης». Στο κέντρο της «τοπικής υπόθεσης» βρίσκεται ο άνθρωπος και οι ανάγκες του. Ο τομέας της δια βίου μάθησης βρίσκεται σε πρώτη προτεραιότητα για την κάλυψη των αναγκών του ανθρώπου, γιατί του προσφέρει γνώσεις, δεξιότητες, πληροφόρηση, ευαισθητοποίηση, αλλά και επικοινωνία, αγωγή της ψυχής (=ψυχαγωγία),

αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου σε ζητήματα χρηστικά στον συνάνθρωπο, ψυχική ανάταση και θετική ενέργεια. Στο κέντρο των κοινωνικών παροχών που οι Δήμοι προσφέρουν στους Δημότες τους, η Δια Βίου Μάθηση είναι / μπορεί να γίνει η οριζόντια δράση που θα στηρίζει όλες τις δράσεις και πρωτοβουλίες των δήμων, κοινωνικές και αναπτυξιακές. Η κατανόηση του πλαισίου αναφοράς του τομέα της δια βίου μάθησης, που αντιστοιχεί στις αρμοδιότητες των Δήμων και η ενδυνάμωση των αρμόδιων διοικητικών δομών τους από την πλευρά της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, από κοινού, με τη στήριξη από την Ελληνική Πολιτεία της εφαρμογής του αποκεντρωμένου συστήματος (Περιφέρειες και Δήμοι) του Εθνικού Δικτύου Δια Βίου Μάθησης θα αποφέρει σημαντικά αποτελέσματα προς όφελος του πολίτη.

Παραρτήματα

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ		
Περιφέρεια	Δήμος	
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ	Αλεξανδρούπολης	
	Αρριανών	
	Διδυμότειχου	
	Δοξάτου	
	Δράμας	
	Θάσου	
	Καβάλας	
	Κομοτηνής	
	Νέστου	
	Νευροκοπίου	
	Ξάνθης	
	Ορεσιάδας	
	Παγγαίου	
	Παρανεστίου	
	Προσοτσάνης	
	Σαμοθράκης	
	Σουφλίου	
	ΑΤΤΙΚΗΣ	Αγίας Βαρβάρας
		Αγίας Παρασκευής
Αγίου Δημητρίου		
Αγίων Αναργύρων Καματερού		
Αγκίστρι		
Αθηνών		
Αιγάλεω		
Αίγινας		
Αλίμου		
Αμαρουσίου		
Αρτέμιδας		
Ασπροπύργου		
Αχαρνών		
Βάρης - Βούλας - Βουλιαγμένης		
Βύρωνα		
Βριλησίων		
Γαλασίου		

Περιφέρεια	Δήμος
ΑΤΤΙΚΗΣ	Γλυφάδας
	Δάφνης - Υμηττού
	Ζωγράφου
	Διονύσου
	Ελευσίνας
	Ελληνικού - Αργυρούπολης
	Ηλιούπολης
	Ηρακλείου Αττικής
	Ιλίου
	Καισαριανής
	Καλλιθέας
	Κερατσινίου- Δραπετσώνας
	Κορυδαλλού
	Κρωπίας
	Κυθήρων
	Λυκόβρυσης - Πεύκης
	Μάνδρας - Ειδυλλίας
	Μαρκόπουλου Μεσογαίας
	Μεγαρέων
	Μεταμόρφωσης
	Μοσχάτου - Ταύρου
	Νέας Ιωνίας
	Νέας Σμύρνης
	Νίκαιας - Αγ. Ιωάννου Ρέντη
	Παιανίας
	Παλαιού Φαλήρου
	Παλλήνης
	Παπάγου- Χολαργού
	Πειραιά
	Πεντέλης
	Περάματος
	Περιστερίου
	Πόρου
	Ραφήνας- Πικερμίου
	Σαλαμίνας
	Σαρωνικού
	Τροιζηνίας - Μεθάνων
	Ύδρας
	Φιλοθέης- Ψυχικού
	Φιλαδέλφειας-Χαλκηδόνας
Φυλής	
Χαιδαρίου	
Χαλανδρίου	
Ωρωπού	

Περιφέρεια	Δήμος
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	Αγίου Ευστρατίου
	Ικαρίας
	Λέσβου
	Λήμνου
	Οινουσσών
	Σάμου
	Φούρνων - Κορσεών
	Χίου
	Ψαρών
	Αγρινίου
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	Αιγιαλείας
	Ακτίου - Βόνιτσας
	Αμφιλοχίας
	Ανδραβίδας -Κυλλήνης
	Ανδρίτσαινας Κρεστένων
	Αρχαίας Ολυμπίας
	Δυτικής Αχαΐας
	Ερύμανθου
	Ήλιδας
	Θέρμου
	Καλαβρύτων
	Ι.Π. Μεσολογγίου
	Ναυπακτίας
	Πατρέων
	Πηνειού
Πύργου	
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Αμύνταιου
	Άργους Ορεστικού
	Γρεβενών
	Δεσκάτης
	Εορδαίας
	Καστοριάς
	Κοζάνης
	Σερβίων - Βελβεντού
Φλώρινας	
ΗΠΕΙΡΟΥ	Άρτας
	Ζήρου
	Ζίτσας
	Ηγουμενίτσας
	Ιωαννιτών
	Μετσόβου
	Κεντρικών Τζουμέρκων
	Κόνιτσας
Νικολάου Σκουφά	

Περιφέρεια	Δήμος
ΗΠΕΙΡΟΥ	Πάργας
	Πρέβεζας
	Πωγωνίου
	Σουλίου
	Φιλιππών
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	Αγιάς
	Αλμυρού
	Αλοννήσου
	Βόλου
	Ελασσόνας
	Ζαγοράς - Μουρεσίου
	Καρδίτσας
	Καλαμπάκας
	Κιλελέρ
	Λάρισας
	Μουζακίου
	Νότιου Πηλίου
	Παλαμά
	Πύλης Τρικάλων
	Ρήγα Φεραίου
	Σκιάθου
	Σκοπέλου
	Σοφάδων
	Τεμπών
	Τρικκαίων
	Τυρνάβου
	Φαρκαδόνας
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	Φαρσάλων
	Ζακύνθου
	Ιθάκης
	Κέρκυρας
	Κεφαλλονιάς
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Λευκάδας
	Μεγανησίου
	Παξών
	Αλεξάνδρειας
	Αλμωπίας
	Αμπελοκήπων - Μενεμένης
	Αμφίπολης
	Αριστοτέλη
	Βέροιας
	Βισαλτίας
Βόλβης	
Δέλτα	

Περιφέρεια	Δήμος	
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Έδεσσας	
	Θερμαϊκού	
	Θέρμης	
	Θεσσαλονίκης	
	Καλαμαριάς	
	Κασσάνδρας	
	Κατερίνης	
	Κιλκίς	
	Κορδελιού - Ευόσμου	
	Λαγκαδά Θεσσαλονίκης	
	Νάουσας	
	Νεάπολης- Συκεών Θεσσαλονίκης	
	Νέας Προποντίδας	
	Παιονίας	
	Παύλου Μελά	
	Πέλλας	
	Πολύγυρου	
	Πύδνας-Κορινδρού	
	Πυλαίας - Χορτιάτη	
	Σερρών	
	Σιθωνίας	
	Σκύδρας	
	Χαλκηδόνας	
	Ωραιόκαστρου	
	ΚΡΗΤΗΣ	Αγίου Βασιλείου
		Αγίου Νικολάου Κρήτης
		Αμαρίου
Ανωγείων		
Αποκορώνου		
Αρχανών Αστερουσίων		
Γόρτυνας		
Ηρακλείου Κρήτης		
Ιεράπετρας		
Καντάνου - Σελίνου		
Κισάμου		
Μαλεβιζίου		
Μίνωα - Πεδιάδας		
Μυλοποτάμου		
Οροπεδίου Λασιθίου		
Πλατανιά		
Ρεθύμνου		
Σητείας		
Σφακίων		
Φαιστού		

Περιφέρεια	Δήμος
ΚΡΗΤΗΣ	Χανίων
	Χερσονήσου
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	Ανατολικής Μάνης
	Άργους - Μικηνών
	Βόρειας Κυνουρίας
	Βέλου-Βόχας
	Γορτυνίας
	Ελαφονήσου
	Ερμιονίδας
	Ευρώτα
	Επιδαύρου
	Καλαμάτας
	Κορινθίων
	Μεγαλόπολης
	Μεσσήνης
	Μονεμβασιάς
	Ναυπλιέων
	Νεμέας
	Νότιας Κυνουρίας
	Οιχαλίας
	Πύλου - Νέστορος
	Σικωνίων
Σπάρτης	
Τρίπολης	
Τριφυλίας	
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	Μυκόνου
	Καρπάθου
	Καλύμνου
	Κω
	Κύθου
	Λέρου
	Άνδρου
	Θήρας
	Λειψών
	Σύρου
	Σίφνου
	Πάρου
	Αστυπάλαιας
	Κέας
	Τήνου
	Κιμώλου
Σερίφου	
Ρόδου	
Πάτμου	

Περιφέρεια	Δήμος
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	Τήλου
	Μήλου
	Νισύρου
	Σύμης
	Αντιπάρου
	Σικίνου
	Φολεγάνδρου
	Νάξου και Μικρών Κυκλάδων
	Κάσου
	Ανάφης
	Χάλκης
	Ιητών
	Αμοργού
	Θηβαίων
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	Διστόνου-Αράχωβας-Αντίκυρας
	Λαμιέων
	Λοκρών
	Ιστιαιάς - Αιδηψού
	Μαντουδίου - Λίμνης - Αγ. Άννας
	Αμφίκλειας - Ελάτειας
	Διρφύων-Μεσσαπίων
	Δελφών
	Λεβαδέων
	Στυλίδος
	Ορχομενού
	Μώλου-Αγ. Κωνσταντίνου
	Δωρίδος
	Μακρακώμης
	Κύμης - Αλιβερίου
	Καρύστου
	Σκύρου
	Καρπενησίου
	Αγράφων
	Τανάγρας
	Ερέτριας
	Χαλκιδέων
Δομοκού	

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ²⁶

Προγραμμάτων Εθνικής Εμβέλειας Προγράμματος
«Κέντρα Δια Βίου Μάθησης - Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας
και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας»
με χρηματοδότηση του ΕΠ "Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007 - 2013"

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	ΩΡΕΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	
Καινοτομία - Επιχειρηματικότητα - Διοίκηση Επιχειρήσεων	25
Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα	50
Επιχειρηματικότητα και Τουριστική - Πολιτιστική Ανάπτυξη	25
Αγροτική Επιχειρηματικότητα - Marketing Αγροτικών Προϊόντων	25
Βιολογικά Προϊόντα: Παραγωγή - Πιστοποίηση - Διάθεση	25
Ηλεκτρονική Επιχειρηματικότητα - e-επιχειρείν	25
Πράσινη Επιχειρηματικότητα	25
Δημιουργώ τη δική μου επιχείρηση	25
Σύγχρονες Τραπεζικές Συναλλαγές	25
Υπολογίζοντας τις δαπάνες του νοικοκυριού	25
Συμβουλευτική σταδιοδρομίας	25
Επαγγελματική ενεργοποίηση ανέργων γυναικών	25
ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
Περιβάλλον και καθημερινή ζωή	25
Γεωργία και Φυσικοί Πόροι	25
Συλλογικές Περιβαλλοντικές Δράσεις	25
Οικολογικές λύσεις για το σπίτι	25
Προστασία και Δικαιώματα Καταναλωτή	25
Ασφάλεια - Ποιότητα Τροφίμων	25
Αστικοί λαχανόκηποι	25
Πρακτικές συμβουλές (υγιεινής) διατροφής	25
Αγωγή Υγείας - Πρώτες Βοήθειες	25
Διαμόρφωση και διακόσμηση εσωτερικών χώρων	25
Υγιεινή και Ασφάλεια Τροφίμων	15
Ασφάλεια Φαρμάκων	30
ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ	
Επεξεργασία Κειμένου - Διαδίκτυο (I)	50
Υπολογιστικά Φύλλα - Παρουσιάσεις (II)	50
Βάσεις Δεδομένων - Εξειδικευμένα θέματα (III)	50
Διαδικτυακά εργαλεία και υπηρεσίες στην καθημερινή ζωή	25
Ηλεκτρονικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media)	25
Δημιουργία Ιστοσελίδας	50
Ηλεκτρονική εφημερίδα	50
Νέες Τεχνολογίες στην Τρίτη Ηλικία	25

26. Πηγή: Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς - ΙΝΕΔΙΒΙΜ

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	
Ελληνικό Αλφαβητικό σύστημα	25
Βελτιώνω την ορθογραφία μου	25
Σύνταξη εγγράφων - φορμών	50
Αγγλικά για το χώρο εργασίας (A2-B1)	25
Αγγλικά για τον τουρισμό (A2)	25
Γαλλικά για τον τουρισμό (A1-A2)	25
Γερμανικά για τον τουρισμό (A1-A2)	25
Ιταλικά για τον τουρισμό (A1-A2)	25
Ισπανικά για τον τουρισμό (A1-A2)	25
Ρωσικά για τον τουρισμό (A1-A2)	25
Κινεζικά για τον τουρισμό (A1-A2)	25
Τουρκικά για τον τουρισμό (A1-A2)	25
Βασικά Αγγλικά A1	50
Βασικά Αγγλικά A2	50
Βασικά Γαλλικά A1	50
Βασικά Γαλλικά A2	50
Βασικά Γερμανικά A1	50
Βασικά Γερμανικά A2	50
Βασικά Ιταλικά A1	50
Βασικά Ιταλικά A2	50
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ	
Διαχείριση εργασιακού άγχους / Εναρμόνιση επαγγελματικής και προσωπικής ζωής	25
Αποτελεσματική συνεργασία στον εργασιακό χώρο	25
Αποτελεσματική ηγεσία στην εργασία	25
Διαχείριση χρόνου	25
Διαχείριση διαπροσωπικών σχέσεων	25
Επικοινωνία και δυναμική της Ομάδας	25
Εθελοντικές δράσεις στην τοπική κοινωνία	25
Αποτελεσματική επικοινωνία με φορείς και υπηρεσίες	50
Αντιμετώπιση της κοινωνικής κρίσης στην καθημερινή ζωή	25
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ	
Ιστορία της Τέχνης	25
Εικαστικό Εργαστήρι	50
Φωτογραφία	25
Κινηματογράφος	25
Εργαστήρι δημιουργίας Βίντεο	50
Θεατρικό Εργαστήρι (ανεβάζω τη δική μου παράσταση)	50
Εργαστήρι μουσικής	50
Εργαστήρι Δημιουργικής Γραφής	50
Αξιοποίηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς	25
Τοπική Ιστορία	25
Λαογραφία: Παραδοσιακός Πολιτισμός	25
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΥΛΩΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΟΜΑΔΩΝ	
Μετανάστες - Υποστήριξη στην καθημερινή ζωή	25

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΟΜΑΔΩΝ	
Τσιγγάνοι - Γλωσσικές δεξιότητες I	50
Τσιγγάνοι - Γλωσσικές δεξιότητες II	50
Τσιγγάνοι - Υποστήριξη στην καθημερινή ζωή	25
Κρατούμενοι - Επικοινωνία στην καθημερινή ζωή (A1)	125
Κρατούμενοι - Επικοινωνία στην καθημερινή ζωή (A2)	175
Κρατούμενοι - Υποστήριξη κρατουμένων	25
Μουσουλμανική Μειονότητα - Γλωσσικές δεξιότητες I	50
Μουσουλμανική Μειονότητα - Γλωσσικές δεξιότητες II	50

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ²⁷

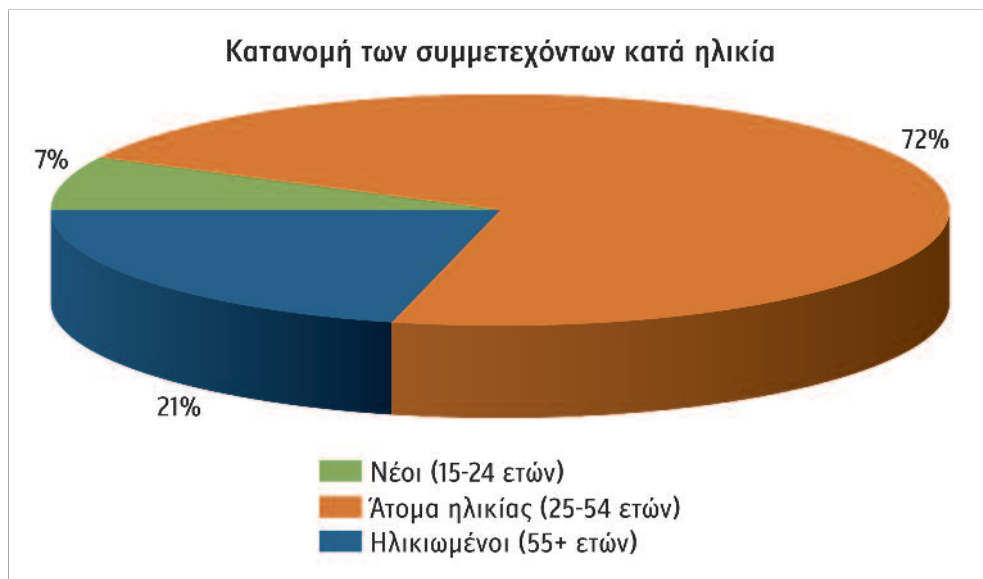
Προγραμμάτων Τοπικής Εμβέλειας Προγράμματος
«Κέντρα Δια Βίου Μάθησης - Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας
και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας»
με χρηματοδότηση του ΕΠ "Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007 - 2013"

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΩΡΕΣ
Εθελοντισμός: Διαχείριση Κινδύνων, Κρίσεων, Εκτάκτων αναγκών στην τοπική κοινωνία	25
Εθελοντισμός: Πυρκαγιές-Πλημμύρες	25
Εθελοντισμός: Σεισμοί:	25
Εθελοντισμός: Θαλάσσια ατυχήματα	25
Εναλλακτικές μορφές τουρισμού: Γενικό πλαίσιο	10
Εναλλακτικές μορφές τουρισμού: Θρησκευτικός, Πολιτιστικός τουρισμός	12
Εναλλακτικές μορφές τουρισμού: οικολογικός, οινολογικός, γαστρονομικός τουρισμός	12
Εναλλακτικές μορφές τουρισμού: Αθλητικός τουρισμός	12
Διαδικτυακή προβολή και διαχείριση επιχείρησης τουριστικών υπηρεσιών	25
Υγεία και εναλλακτικές θεραπείες	25
Παρασκευή αλατιού με παραδοσιακές μεθόδους	15
Εργαστήρι Ζαχαροπλαστικής με παραδοσιακές συνταγές	35
Νέες εναλλακτικές καλλιέργειες	25
Σύγχρονες οικολογικές μέθοδοι αλιείας	25
Άθληση στην Τρίτη Ηλικία	25
Υγιεινή και ασφάλεια στο χώρο εργασίας	15
Εργαστήρι Μαγειρικής με παραδοσιακές συνταγές	35
Χρήση ελεύθερου λογισμικού	25
Οικιακή μελισσοκομία	25
Οικιακή Παραγωγή Οίνου, ποτών και ηδύποτων	30
Αρωματικά -Φαρμακευτικά Φυτά	25
Δεξιότητες αυτόνομης διαβίωσης	25
Εβραϊκή Γλώσσα για τον τουρισμό Α1-Α2	25
Βασικά Αλβανικά Επιπέδου Α1	50
Βασικά Αλβανικά Επιπέδου Α2	50
Βασικά Τουρκικά Επιπέδου Α1	50
Βασικά Τουρκικά Επιπέδου Α2	50
Βασικά Βουλγαρικά Α1	50
Βασικά Βουλγαρικά Α2	50
Ασθένειες και τρόποι αντιμετώπισης στη γεωργία	25
Εθελοντισμός και κοινωνική δράση	25
Αρχιτεκτονική κήπων	25
Τοπική κοινότητα μάθησης: Λέσχη κινηματογράφου	25
Τοπική κοινότητα μάθησης: Λέσχη λογοτεχνίας	25

27. Πηγή: Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς - ΙΝΕΔΙΒΙΜ

Τοπική κοινότητα μάθησης: Λέσχη θεάτρου	25
Προληπτική ιατρική για την Τρίτη Ηλικία	25
Εξαρτήσεις και πρόληψη	15
Κανόνες οικονομικής διαχείρισης αγροτικής επιχειρηματικής δραστηριότητας	25
Ανακύκλωση και κομποστοποίηση	25
Τοπική αυτοδιοίκηση και πολίτης: Υποχρεώσεις και δικαιώματα των κατοίκων τοπικής κοινωνίας	25
Κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις της Χιακής Ναυτοσύνης	35
Ναυτική Εκπαίδευση - Ναυτιλιακή βιομηχανία	
Εργαστήρι οικολογικής βαφής νημάτων και υφαντικής	50
«Χαϊνήδες» Γνώστες του Βουνού	25
Εργαστήρι δημιουργίας κοσμήματος	50
Κατασκευή τοπικής φορεσιάς	50
Εκπαίδευση των αλλοδαπών που ασχολούνται με τον κερκυραϊκό πολιτισμό στην ελληνική γλώσσα και την τοπική ιστορία	50
Ιστορία Διομήδιου Κήπου Χαϊδαρίου	25
Εργαστήρι ψηφιδωτού	50
Αμβρακικός κόλπος και προοπτικές	15
Τοπικοί παραδοσιακοί χοροί	50
Κοπτική ραπτική	50
Κοπανέλι	50
Λαογραφία του τόπου	25
Διοργάνωση Τοπικών εκθέσεων με σκοπό την προβολή τοπικών παραδοσιακών προϊόντων με στόχο την δημιουργία Ομάδων τοπικής δράσης	25
Διδασκαλία Ποντιακής Διαλέκτου	150
Χρηματοδοτικά προγράμματα/εργαλεία που βρίσκονται σε ισχύ για αγροτικές δραστηριότητες	10
Μανιτάρια: Από το δάσος στην κουζίνα	25
Εργαστήρι ηηλιορείτικου ρυθμού ταπητουργίας	50
Εργαστήρι ηηλιορείτικου ρυθμού πλεξίματος και ασπροκεντήματος	50
Διαχείριση του Κερκυραϊκού Ελαιώνα και εφαρμογή πρακτικών για την εξυγιάνσή του και την παραγωγή και προώθηση επώνυμων προϊόντων ελιάς	25
Εργαστήριο Fusing	50
Συντήρηση μικρών σκαφών - καρνάγιο	30
Κατανόω το φορολογικό σύστημα και φτιάχνω τη φορολογική μου δήλωση	12
Εκμάθηση τσακώνικης γλώσσας	50
Εργαστήρι χειροτεχνίας	50
Εργαστήρι κηροπλαστικής	50
Διαχείριση στερεών αποβλήτων	25
Εκμάθηση γραφής BRAILLE σε άτομα με προβλήματα όρασης	50
Εργαστήρι κεραμικής	50
Θεατρολογία	25
Εργαστήρι χαλκογραφίας	25
Οδηγοί προβολής φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος Ιεράπετρας	25
Εργαστήριο Ξυλογλυπτικής	50
Εργαστήριο κατασκευής παραδοσιακών οργάνων	50

Στατιστικά Στοιχεία Προγράμματος «Κέντρα Δια Βίου Μάθησης Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας»²⁸

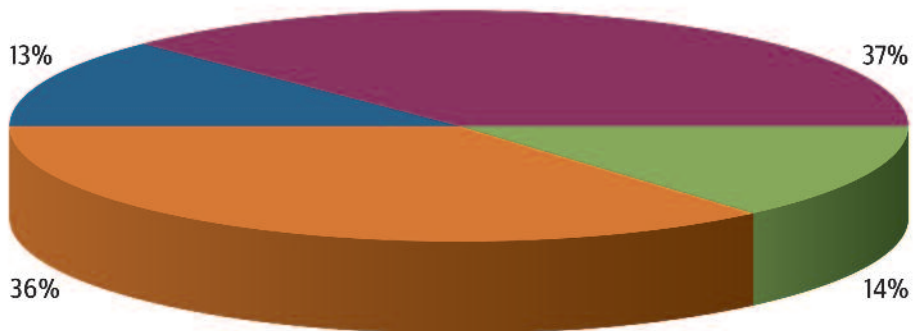
Τα άτομα ηλικίας 25-54 ετών αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων στα προγράμματα δια βίου μάθησης που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του έργου "Κέντρα Δια Βίου Μάθησης - Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας".

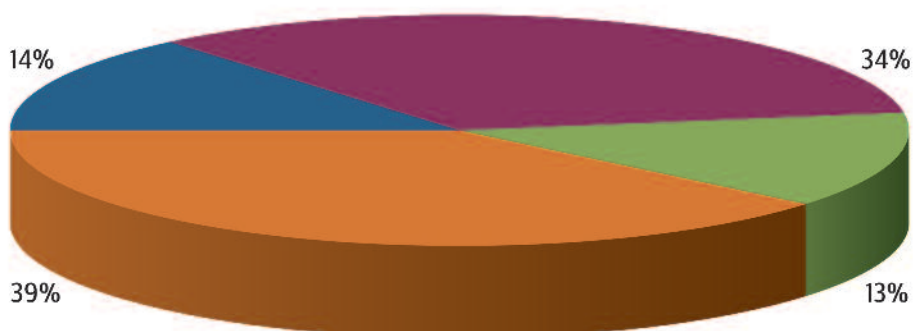
Η συμμετοχή των γυναικών στα προγράμματα δια βίου μάθησης ήταν ιδιαίτερα σημαντική.

28. Πηγή: ΙΝΕΔΙΒΙΜ - Εθνικό Συμβούλιο Νεολαίας

Ποσοστά συμμετεχόντων κατά μορφωτικό επίπεδο ανά φύλο

Άντρες

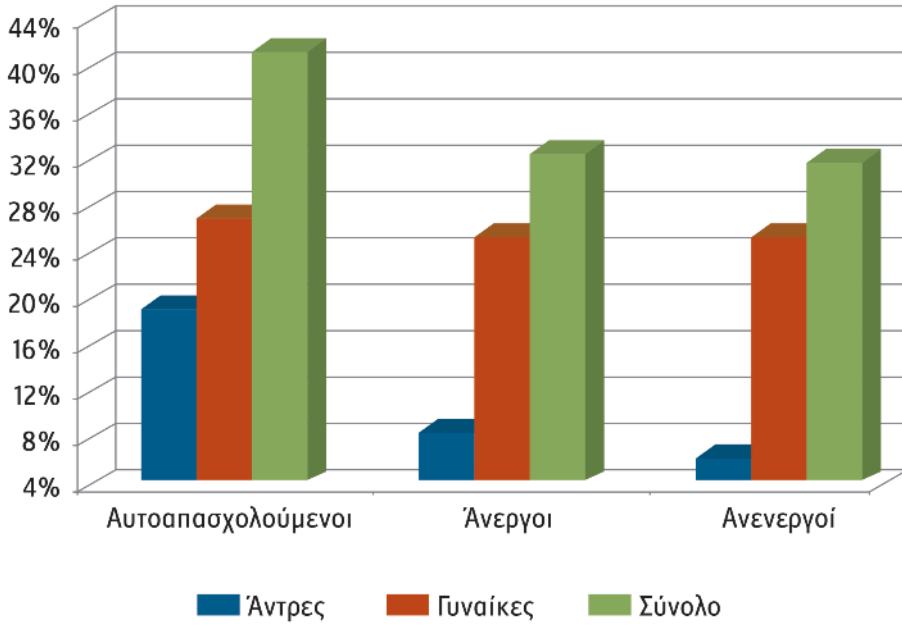

Γυναίκες

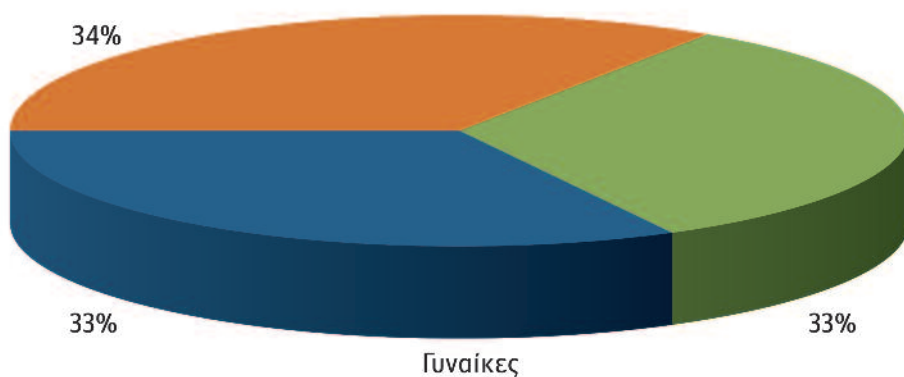
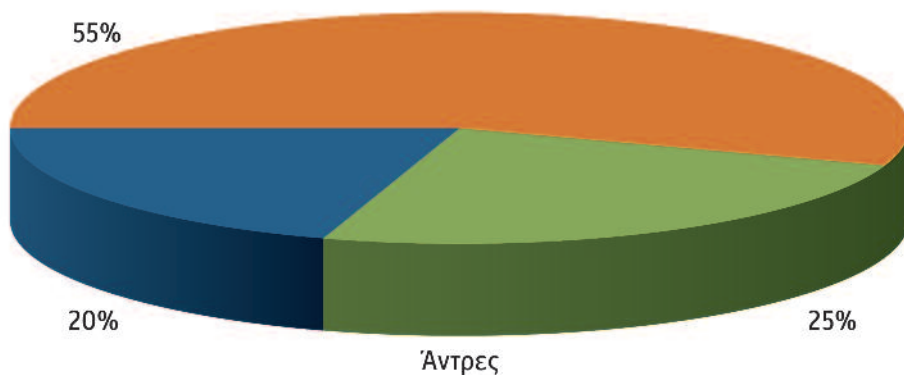
- Απόφοιτοι Πρωτοβάθμιας και Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης
- Απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- Απόφοιτοι Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- Απόφοιτοι Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης

Οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας και πανεπιστημιακής εκπαίδευσης συμμετέχουν κυρίως στα προγράμματα δια βίου μάθησης.

Ποσοστά συμμετεχόντων
με βάση το καθεστώς τους στην αγορά εργασίας

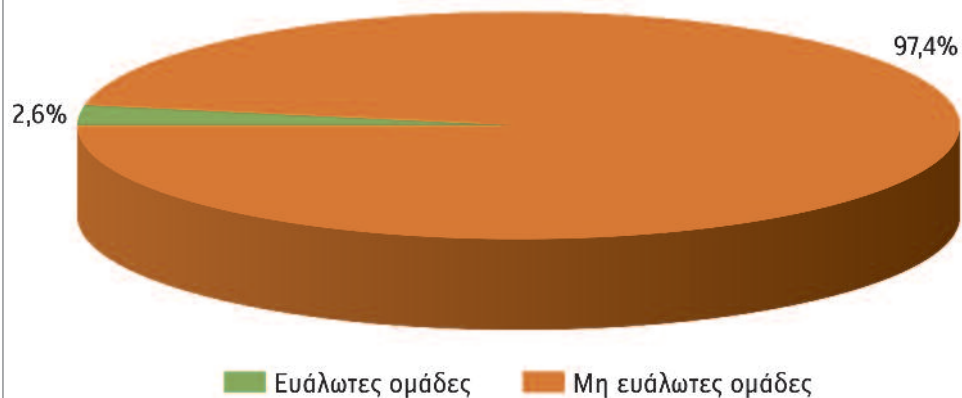

Ποσοστά συμμετεχόντων με βάση το καθεστώς τους στην αγορά εργασίας ανά φύλο

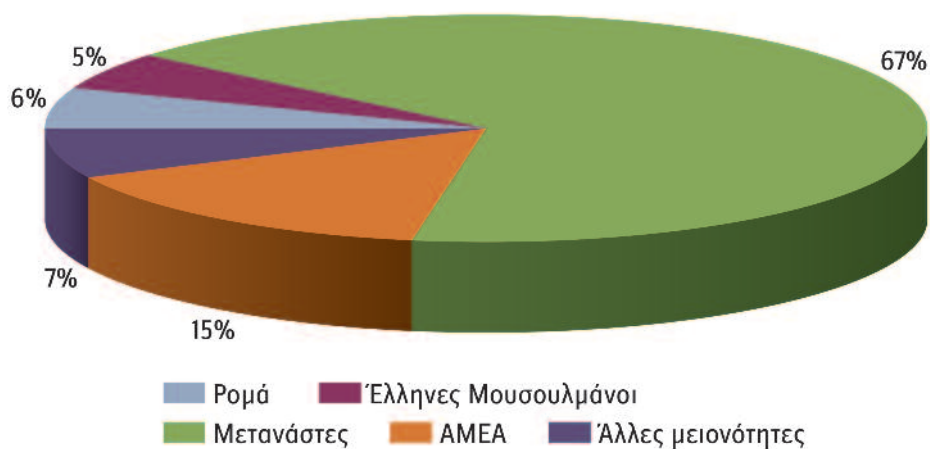

Απασχολούμενοι Άνεργοι Ανενεργοί

Διάκριση συμμετεχόντων σε ανήκοντες σε ευάλωτες ομάδες και σε μη ανήκοντες

Κατανομή συμμετεχόντων κατά ευάλωτη ομάδα

Η συμμετοχή των ευάλωτων ομάδων είναι ιδιαίτερα μικρή στα προγράμματα δια βίου μάθησης, εκ των οποίων η συγκριτική πλειοψηφία είναι μετανάστες.

Πηγές

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Ευρώπη 2020, Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, Ανακοίνωση ΕΕ, COM (2010) 2020 τελικό, Βρυξέλλες 3.3.2010.

Νομοθεσία

1. ΚΥΑ Υπ. Οικονομικών, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού με αριθμό 34566/ΙΑ/2013 Τροποποίηση της αριθμ. 10135/18-11-2012 Υπουργικής Απόφασης "Καθορισμός ποσού παραβόλων και χρηματικών ποσών για παρόχους ιδιωτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης κατά την παράγραφο Θ του πρώτου άρθρου του ν. 4093/2012 (ΦΕΚ τεύχος Β' 756/3 Απριλίου 2013)
2. Νόμος 4093/2012, Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 · Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016.
3. Νόμος 3879/2010 (ΦΕΚ Α' 163) περί "Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις"
4. Νόμος 3852/2010 (ΦΕΚ 87) περί της "νέας αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης"
5. Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων, έκδοση Υπ. Εσωτερικών, ΚΕΔΚΕ, ΕΕΤΑΑ, 2006

Βιβλιογραφία

1. Οδηγός Νέων Δημοτικών Αρχών III: Σύστημα Διακυβέρνησης, Δήμητρας Κουτσούρη και Ντορέττας Αλεξίου, έκδοση Υπ. Εσωτερικών, ΚΕΔΕ, ΕΕΤΑΑ, 2014
2. Εθνικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης (2013 - 2015) Στρατηγικό Πλαίσιο, Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης, έκδοση Ιούνιος 2013
3. Οδηγός προσαρμογής πρότυπων σχεδίων Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας, Υπουργείο Εσωτερικών - ΕΕΤΑΑ, ΕΠ "Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 - 2013" έκδοση 2010
4. ΟΕΥ, πρότυπο 1: Μεγάλοι περιφερειακοί ηπειρωτικοί δήμοι, δήμοι Κρήτης και λοιποί δήμοι νησιά, Υπουργείο Εσωτερικών - ΕΕΤΑΑ, ΕΠ "Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 - 2013" έκδοση 2010
5. ΟΕΥ, πρότυπο 2: Μεσαίοι προς μεγάλοι περιφερειακοί ηπειρωτικοί δήμοι, δήμοι Κρήτης και λοιποί δήμοι νησιά, Υπουργείο Εσωτερικών - ΕΕΤΑΑ, ΕΠ "Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 - 2013" έκδοση 2010
6. ΟΕΥ, πρότυπο 3: Μικροί προς μεσαίοι περιφερειακοί ηπειρωτικοί δήμοι, δήμοι Κρήτης και λοιποί δήμοι νησιά, Υπουργείο Εσωτερικών - ΕΕΤΑΑ, ΕΠ "Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 - 2013" έκδοση 2010
7. ΟΕΥ, πρότυπο 4: Μικροί (ορεινοί και αγροτικοί) περιφερειακοί ηπειρωτικοί δήμοι, δήμοι Κρήτης και λοιποί δήμοι νησιά, Υπουργείο Εσωτερικών - ΕΕΤΑΑ, ΕΠ "Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 - 2013" έκδοση 2010
8. Πρότυπο 5: Μεγάλος Αστικός Δήμος Μητροπολιτικού Κέντρου, Υπουργείο Εσωτερικών - ΕΕΤΑΑ, ΕΠ "Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 - 2013" έκδοση 2010
9. ΟΕΥ, πρότυπο 6: Μεσαίος προς μεγάλος Αστικός Δήμος Μητροπολιτικού Κέντρου, Υπουργείο Εσωτερικών - ΕΕΤΑΑ, ΕΠ "Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 - 2013" έκδοση 2010
10. ΟΕΥ, πρότυπο 7: Μεγάλος Νησιώτικος Δήμος των Περιφερειών Ν. Αιγαίου, Β. Αιγαίου και Ιονίων, Υπουργείο Εσωτερικών - ΕΕΤΑΑ, ΕΠ "Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 - 2013" έκδοση 2010
11. ΟΕΥ, πρότυπο 8: Μεσαίος προς μεγάλος Νησιώτικος Δήμος των Περιφερειών Ν. Αιγαίου, Β. Αιγαίου και Ιονίων, Υπουργείο Εσωτερικών - ΕΕΤΑΑ, ΕΠ "Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 - 2013" έκδοση 2010
12. ΟΕΥ, πρότυπο 9: Μικρός προς μεσαίος Νησιώτικος Δήμος των Περιφερειών Ν. Αιγαίου, Β. Αιγαίου και Ιονίων, Υπουργείο Εσωτερικών - ΕΕΤΑΑ, ΕΠ "Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 - 2013" έκδοση 2010
13. ΟΕΥ, πρότυπο 10: Μικρός Νησιώτικος Δήμος των Περιφερειών Ν. Αιγαίου, Β. Αιγαίου και Ιονίων, Υπουργείο Εσωτερικών - ΕΕΤΑΑ, ΕΠ "Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 - 2013" έκδοση 2010
14. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη διοίκηση και λειτουργία των σχολικών μονάδων: η ευρωπαϊκή εμπειρία, έκδοση 2008, ΚΕΔΕ ΕΕΤΑΑ

15. Πρακτικά Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου "Δια Βίου Μάθηση για την Ανάπτυξη, την Απασχόληση και τη Κοινωνική Συνοχή", 2008
16. Οδηγός κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ο.Τ.Α., Υπουργείο Εσωτερικών - ΚΕΔΚΕ - ΕΕΤΑΑ, έκδοση 2007
17. Σχολείο και Τοπική Αυτοδιοίκηση: υποχρέωση ή δημιουργία, Σ. Τουφεγγόπουλος, π. Πρόεδρος Επιτροπής Παιδείας και Πολιτισμού ΚΕΔΚΕ, Δήμαρχος Εξαπλατάνου

Χρήσιμοι Σύνδεσμοι

Υπουργείο Εσωτερικών	www.ypes.gr
Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων	www.gsae.edu.gr
Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθηση	www.indedivim.gr
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο	www.eap.gr
ΕΣΥΝ	www.esyn.gr
ΕΟΠΠΕΠ	www.eoppep.gr
ΚΕΔΕ	www.kedke.gr
ΕΕΤΑΑ	www.eetaa.gr

Υπουργείο Εσωτερικών

